

ORSZ. PAED. KÖNYVTÁR
ÉS TANSZERMUZEUM.

299.836

I

019. A

11185

izet ára 30 fillér.

KÖNYVTÁR.

RADÓ ANTAL.

165

ÉNYI FLÓRA

SPANYOLORSZÁGI
KÉPEK.

MINDEN FÜZET EGYENKÉNT KAPHATÓ.

LAMPEL RÓBERT (Wodianer F. és Fiai)

GS. ÉS KIR. UDV. KÖNYVKERESKEDESE BUDAPESTEN, ANDRÁSSY-ÚT 21. SZÁM ALATT.

Minden hó 1-én és 15-én új füzet jelenik meg.

MAJTHÉNYI FLÓRA

A NEMISK. IFJ. EGYET. INT. DÍZETSÁG
KÖNYVTÁRÁBÓL

SPANYOLORSZÁGI KÉPEK

E II. 185.

ORSZ., PAEDAGÓGIAI KÖNYVTÁR ÉS TANSZERMŰ

Érkezett: 19.09. év június hó 14

Leltári szám: 763150 Csoport szám: T. B. ~~K. F. I.~~ 18

BUDAPEST.

LAMPEL RÓBERT (WODIANER F. ÉS FIAI)

CS. ÉS KIR. UDV. KÖNYVKERESKEDÉS KIADÁSA.

299836

Minden jog fentartva.

294.5M-992 " 125 / 189M7

Spanyol utczai élet.

(Barcelona.)

Reggel van. A Rambla, Barceloná-nak e fő utczája, (mely helyenként más-más nevet visel) tele van illattal, napsugárral s csicsergő madárdallal. A nap még fényesen, melegén süt itten s áttör a magas platánok immár gyérülni kezdő lombjain. Két oldalt, a Rambla de las flores és Rambla del centron a legpompásabb virágok vannak fölállítva, melyeket számozott márvány-állványokon a virágárusnők helyeztek el. Itt a különböző alaku pléh-alkotmányok, melyek vízzel s virággal tölthetők meg; s ott látunk egy-egy virító lyrát, kosarat, háromszögöt, vagy egyéb alakzatot, a mint ezt a megrendelő ízlése választotta.

Az eladásra kiállított rab-madárkák is itten csicseregnek két oldalt s mind ez összhangot csak az bontja meg, hogy itt is látunk egyet ama primitív ellentétekből, melyek Barcelonában olykor feltűnnek.

A virágok s madarak poetikus társaságában ott a durván összetákolt — egérfogók.

Nyugodtan sétálnak a csevegő hölgyek, s e szép időben úgy tetszik, mintha csak naiv kaczer-

ságból vették volna már föl puha bársonyból készült apró bolyhos felöltőiket; vagy borították volna sokan a csipke-mantilla helyett fejökre a melegebb szövött kendőt, holott még erre épen semmi szükség nincsen. S mintha a férfiak is részt vennének a kis hiuskodásokban: már ők is vállukra vetették — nagyrészt — ama festői köpenykét, melynek gallérja vállon alul ér; élénken színes bársony bélése pedig kétfelül ki van hajtya, s a vállra visszavetetten emlékeztet a bika-viadorok capajára.

Kiértünk a Plaza catalunara; e térre, melyen posta, színház, cirkusz, kávéház, látványossági bódé, utcai zene, tramvay-állomás, szóval mindaz van, a mi az ittenieket érdekli. Sőt a levélbélyegeket is itt árulják egy szivaros boltban, mert bélyeget a postán nem kapni.

Most is egész sereg ember áll össze csoportosultan. Mit csinálnak ott? Egy kimagasló beszélő nagyon élénk előadására hallgatnak, a ki néha könyvet is von elő, mintha annak tételeiből megnézne valamit.

Spanyolország törvénykönyve lesz, ő maga pedig bizonyosan lázító, a ki sérelmek alapján kívánja a köztársaságot. Közelebb érve azonban látjuk, hogy egy kis majom is guggol mellette egy állványon, s a katonasüveg alól pislogó gyanus pillantásokkal méregeti az érkezőket. Azután újra reszketni kezd vékony posztó-felöltőjében.

Mi köze ennek a köztársasághoz?

— Hombre, tienes frio? (Ember, fázol?)

Kiált reá a tulajdonosa, mialatt egy kis pálczikával az orrára üt; azután elkezd vele bohóskodni, s bemutatja vele minden tudományát, csak-hogy a közönség figyelmét jobban magukra vonja. Azután újra kezdi félbeszakasztott, — vagyis jobban mondva folyton ismétlődő — előadását.

Egyike ő ama kuruzslóknak, a kik hivatkozva engedélyükre, hangos szóval s nyilvánosan kínálgatják csodaszereiket. A kis majom arra való, hogy bebizonyítsa, hogy az őserdőkben jártak, hol egy bűvész hagyta reájuk titkait. A könyv pedig mutatja ama csodafűveket, a melyekből az „universal“-szerek főzetnek holmi délszaki állatok és kigyók zsirjával egyetemben.

E szerek azután ép olyan jók a tyukszemre, mint a rheumára, főfájásra, égetésre, szemgyengeségre s minden egyéb kigondolható bajra. Élénkebb illusztráció kedvéért a csodadoktor azután be is mutat egy borszeszben eltett s kikergetett szalagférget, hivatkozik meggyógyított egyénekre s bekeni a zsirral szemét, arczát, hogy a szer használatát s ártatlanságát megmutassa és bebizonyítsa.

Természetes, hogy az előadást a szer kínálgatása, eladása követi.

Ha végig megy az idegen, kivált a Plaza royalon s látja azt a sok mesterséges anatómiai készüléket, borszesz-preparatumot, azt hihetné, hogy Spanyolországban az orvosi tudomány magas fokon áll: akinek azonban alkalma volt egy nehéz beteget megfigyelni — mint nekem szomszédnőmet heteken át — az meggyőződik, hogy az itteni orvosok parányi részben hasonlítanak amaz utczai tudósokhoz, a kik talán közönséges zsirból és lisztből gyurják össze csodaszereiket.

Avagy nem élénken emlékeztet-e erre ama tojássárgájából és csokoládéból összeállított keverék, melynek célja — a gyomorra téve — azt erősíteni.

Vagy amaz épen leölt kecskének zsir-szövedéke, mely — a míg meleg — ugyane célra szolgál. S nem jellemző-e mind a két orvosra (s a közönség bizalmára is), hogy két orvos jár ugyan-

egy beteghez, különböző időben, s a nélkül, hogy az első tudná azt, hogy betegét a második is gyógyítja.

De nézzünk odább. Itt a Plaza del teatro is népcsődület van. Két nagy amerikai lobogóval díszített elegáns fogaton angolos, fátyolos kalapu idegen áll, ki maga szórja hirdetéseit, s azonnal be is mutatja ama „universal“ kést, a melylyel üveget, papírt, kenyeret, szóval mindent lehet vágni, s azt mondják, hogy csak az az egy hibája: új tulajdonosának szót nem akar fogadni; holott a kocsin egy odaállított utczai kis gyermek is tud vele bánni; de eme bölcs figyelmeztetés dacára következik a kis dobozok vásárlása, jobban mondva elkapkodása, melyet látva hajlandó lenne a néző azt hinni, hogy összebeszéd, amerikai humbug az egész.

Sokkal kedvesebb ama kis madarak szereplése, melyeknek tudománya már gazdaggá tette mesterüket; de a ki még most is szívesen elfogadja a 2 quartot (6 centimeot.) Az öreg ember madárszerű hangjára fogadnak szót a kövér sármányok, fűrge tengeliczek, mindig eltalálva a kártya számát, papír színét, kiválasztva a sok közül azt, a mely kívántatik. De csak az esetben, ha igazán ott van a többi között, mert a kis jószágot megcsalni nem lehet, úgy akkor sem hajlandó kimozdulni kalitkájából, ha tulajdonosa figyelmezteti, hogy szíveségből kell működnie, mert nem fizetik; csak az ellenkező biztosító ígéretre ugrik gyorsan ki házából, és szerepel művészi öntudatos biztossággal, úgy hogy nem vehető észre tanítójának bizonyosan meglevő titkos jeladása.

Amott is van három sokszorosan megbámult csodaember. Az egyik mindent aranyoz, a mit a kezébe kap, hogy megbecsülhetetlen aranyporának vevőt szerezzen. A másik hetek óta ugyanegy

ábrát ír a kezében tartott vastag könyvbe, hogy vastollainak jóságát s a vonalak árnyalataira való használhatóságát bebizonyítsa; természetesen élénk magyarázat kíséretében. A harmadik pedig szemfényvesztő mesterségeket mutogat elég ügyesen.

Itt a Paseo de Colon-on a szép nagy pálmafák alatt: egyszerre trombitaszó és szabályos, ritmikus dobpergés üti meg hallásunkat. A trombitást hamar fölfedezzük, de a dobost keresnünk kell a földön, mert az egy 4—5 éves kis fiú, ki hangszerét oda támasztja a pálmafa pikkelyes törzséhez, mert nem bírja még a nyakába akasztott szijon tartani. A bámulók sorába oda állt ama szegény arab család is, mely üldözöttje a rendőrségnek. Itt, hol mindenki koldul, őket eltiltja az emberek jótéteményeitől, pedig nyomorék gyermekek van.

Pedig ép most áll meg az utca sarkán egy vakokból álló zenekar is, és oly szépen játszik, hogy bármely zenész meghallgathatja.

Es ilyen zenekar sok van itt s talán még több olyan világtalan egyes koldus, a ki hegedűvel, gitárral, vagy flótával sétál a járdán egyedül, míg kis gyermeke pléhtányérral kéreget számára. A gitár mellett énekelni is szoktak s egy szegény fiatal vak leánynak igen szép, friss hangja van.

De sokkal szomorítóbbak a reczitátorok, a kik régi spanyol románczokat, népdalokat s talán rögtönzettek is mondanak el egyhanguan, mélán, a hangszer fájdalmas, tompa akkordjai mellett.

Van azonban egy világtalan bohóc is, ki szintén gitár mellett beszéli el nevetető rögtönzeteit. De ez talán még a legszomorítóbb.

Feltűnő a sok szembajos és vak, de feltűnő viszont az is, hogy himlőhelyest alig látni.

Amott egy parasztasszony sajátságos piros erdei gyümölcsöt árul egy kosárban. Igen hasonlít

a platánfák termékeihez, csakhogy vérpiros és húsos. Daczára annak, hogy tele van maggal, és csak édes, de zamata nincsen, mégis kellemes, szokatlan. A neve Mad ronnas. A míg ezt vizsgáljuk, cigánynő közeledik.

— Senorita dé Usted algo a la gitanita, que le diga la buena ventura. (Asszonykám adjon valamit a cigánynőcskének, hogy jó szerencsét mondjon.)

— Nesze.

— Önnek sok bánata volt már, de nagy öröm, nagy szerencse fogja érne! De hogy jobban lássam, jobban elmagyarázhassam, adjon még valamit.

S midőn az adományt keblébe rejtette, folytatja:

— Jaj, milyen szerencse fogja önt érne! Nyerni fog a lutriban . . .

— Soha sem játszom.

— Az semmit sem tesz! De hisz nem is azt mondtam én, hogy a szerencsének épenséggel a lutri által kell történnie; de hogy jobban lássam és megmondhassam, adjon . . .

— Nem! Ne adjon többet e csalónőnek — szólal föl ekkor egy-egy hang a közönségből is, mely kíváncsian figyelő csődületet képezett már körülünk, a melyből ép oly nehéz már szabadulni, mint a cigánynőnek még folyton tartó unsolásaitól.

De mi ez? Gyászmenet vonul az utcán végig, melyet vidám, lelkesítő katonazene kísér? Nem gyászmenet, csak a feketével bevont kocsi hasonlít a halottas szekérhez s rajta a feketébe öltözött matróz-gyermekek ülnek, fejük felett pedig a nagy fekete zászló, melyre fehér betűkkel ez van írva: „Barcelonaiak! Emlékezzetek meg a Villanuevaban meghalt szegény bűnösök családjai-

ról és árváiról.“ A kocsi után sorban mennek a matrózok és halászok s a barcelonetta zászlóval, s az utána csatlakozott sok nép s ezek között előkelő polgárok ércztányérokkaal s kifeszített nagy fekete leplekkel, melyekbe az emeletekből is hull a sok réz és ezüstpénz, a Villanuevában szerencsétlenül jártak családai számára.

S amott a másik téren viszont elegáns fiatal emberek járnak s a nemzeti zászlóból rögtönzött tarisznyába gyűjtik a könyöradományokat.

S míg ott járunk, a sarkon feketélik e fölhívás: „Kataloniaiak! Jelenjetekek meg vasárnap reggel a Circo equestre-ben, hogy tanácskozzunk és rosszalásunkat fejezzük ki az iránt, hogy Don Gaspar Ninaz jogainkat csorbítani akarja a madridi prezidiumban.

— S mi által akarja csorbítani?

— El akarja nyomni munkánkat és kereskedelmünket. A madridiak gyűlölik a katalóniaikat, mert nincs közülünk senki a minisztériumban.

— S miért nincs?

— Mert mi inkább függetlenül dolgozunk, mint hogy szolgáljánk . . .

— S mit fognak tenni ezuttal?

— Irásba foglaljuk rosszalásunkat és felküldjük.

Mindjobban kezd népesedni a Rambla s a Calle Fernando, mi jele annak, hogy már esteledik. A Rambla fáik között kigyúl ama kettős fény (a gáz és elektrom) mely itt olyan sajátos bűvös színkeverékeket idéz elő. A ramblai templomból az úgynevezett „Nuestra senora de Belem“ a betlehemii miasszonyunk egyházból kihallatszik az orgona hangja. A Joaquín Portas művét, a Lamentos de las Animas-t adják elő halottak napja óta esténként mindennap; s e szerzeménye ép oly szép, mint a „rosario“, a mely azelőtt volt sorrenden.

Fölemelkedett lélekkel hagyjuk el a templomot s lépünk ismét az utcára, hol idylli ellentétül csengenek a hazatérő „burra“-k (szamarak) és kecskék csengői és kolompjai; de hisz' még sem olyan igen nagy az ellentét, mert csak az imént is ott láttuk a kőből faragott barmot az oltár fölötti betlehem-i jászol mellett. A „burra“-k diszes, piros takarót viselnek, melyen a tulajdonos neve van; fejükön pedig piros bojtokba rejtetten szólnak a csengők. A kecskék viszont egyszerű természetes fakó mezükben czipelik a pléh kolompot nyakukon és oly szelídek, hogy a legkisebb gyermek is játszik velök. Mind e két csoport az illető házról-házra jár. Az egyik az egészségeseknek, a másik a betegeknek szolgáltatja a tejet.

Sok levén ugyanis az országban a mellbeteg: nagyon becsülik a szamártejet. Mind ez állatokat a vevők házaiknál fejik meg a kapu alatt, vagy az utcán, biztosabb ellenőrzés tekintetéből. S a megérkezés az ősi divatu „kopogtató“-val adatik tudtul; az ütések száma határozván meg az emeletet s az ajtót, a melynek szólanak.

Sajátságos, midőn e patriárkális állatok a legfényesebb, legnépesebb utczákon haladnak át, régi előjogukkal élve, például a Calle Fernandon, a selyem ruhák tolongásában; az ékszerek, művészi czikkek s drága kelmék ragyogása között, hol a könyvek s képek diszes kirakata előtt sereg csoportosul s nézi a parányi királyt, a ki gyászba öltözött anyja karján mosolyog, míg a háttérben atyja arczképe függ, halványan, homályosan, mintha már ez is el akarna mulni.

Végre hazatérünk, de még akkor sincs vége az utczai életnek. Sőt két órakor éjfél után a legélénkebb, mert akkor térnek haza a színházakból. Sok dolga van akkor a „vigilante“ (virasztó)-nak. Minden utczának megvan a maga „vigilante“-ja

ki nappal alszik, éjjel pedig ott virraszt az utcán, roppant csomó kulccsal a kezében, mert valamennyi háznak a kulcsa nála van. A haza érkezőnek tehát csak tapsolnia kell, s azonnal szalad a szegény „vigilante“, kaput nyit, meggyújt egy kis gyertyát, s kezébe adja az illetőnek. Azután bezárja a kaput, s előbbeni őrhelyére megy, hogy azonnal újra kéznél lehessen, ha például orvos vagy egyéb teendő kell. S ez egész Spanyolországban így van. Tizenegy órakor megjelenik a „sereno“ (éjjeli őr) is, eldalolván sajátos régi melodiáját. S egyrészt azért hívják „sereno“-nak, mert ő is szabad ég alatt tölti az éjet (al sereno), de másrészt azért is, mert az óra mellett egyuttal megjelöli az időt is, hogy tiszta-e „sereno“, felhős-e „nublado“ vagy esik-e „lloviendo“. S ha már egész Barcelona alszik, csak ő jár még az utcán, egyik kezében kampós botját, a másikban a lámpát fogva: akkor két századdal álmodjuk magunkat vissza, kivált midőn reá kezdi: „Son, ya las tres y cuarto! Nublado!“

Bika-viadal.

(Barcelona.)

Tarka, félelmes jelenetek lánczolata az egész „lidia“, vagy „corrida de los toros“, a mint a spanyolok a bikaviadalt nevezik. A nézőhely olyan, mint a régi amphitheatrumok.

Lépcsőzet vezet föl körben egészen a páholyokig és mindez tömve van tarka néptömeggel, míg legfölül apró piros-sárga-piros nemzeti zászlók lengenek.

Lent pedig símára söpörve, a nagy, gömbölyű homokos tér, melyet deszkafal vesz körül, ezáltal folyosót képezve a menekülő szereplők részére.

A homokos térre két nyitott, és egy elzárt bejárat vezet. Azokon járnak ki s be a szereplők és a lovak, emezzen eresztik be a hőst — a bikát.

Ez elzárt ajtó fölött katonák foglalnak helyet; ezekkel szemben pedig díszített páholyokban foglal helyet az „autoridad“, a hatóság, mely fölügyel a játékra, hogy a fennálló szabályok szerint menjen.

Oldalt, a lépcső korláttal elzárt részén, megzendül a katonai zenekar, a gyülekezet pedig beszél, zajong, és alig várja a látványosság kezdetét.

Itt Barcelonában a lépcsők téglából vannak építve, a páholyok, följárók es falazat pedig fából.

S elgondolva, hogy ha mindez lángba borulna, milyen veszély, milyen tolongás lenne itt a tiz-tizenkétezer ember között: szinte remegve nézzük, hogy úgy lent, mint idefent a fa-alkotmányban a férfiak nagyobb része szivarozik s feszült izgatottságában alig ügyel arra, hogy hova dobja a gyufát vagy cigarettet.

Mindenkit csak a jövő perczek izgalma foglal el, s végre zajongva, füttyölve, pisszegve követelik az előadás kezdetét, mely be is áll egy negyedórával elébb a kítűzött időnél.

Egyenlő feszültséggel bámul mindenki, akár a drágább és jobb oldalon az árnyékban, akár az olcsóbb és rosszabb helyeken, a napos részen ül.

A porondra pedig berobognak a picador-ok (szuronyosok), ezuttal hárman, rossz gebéiken. Széles karimájú, sárga bőr-kalapokban, melyek alúl fölcsavart hajcsomó és lelógó szalag tűnik föl s rokokó külsőt kölcsönöz az egész alaknak, melyen ezüstös dolmány csillog, derekára színes kendő van csavarva, s mind e dísz ellentétet képez az egyszerű sárga szarvasbőr-nadrággal s amaz esetlen csizmákkal és nagy kengyelekkel, melyekbe a lábak vannak bujtatva.

És a mint megtudjuk, mindez azért oly nehézkes, mert vaslemezzel van bélelve. Mert ez embereknek jut a legveszélyesebb rész, s fegyvernek nem elég amaz aczélvégű hosszú bot, melyet kezökben tartanak.

E kegyetlen külsejű, mészárosformájú emberek csöndesen lovagolnak a porondon körben, ez lévén a bemutatás.

Őket követik a matador-ok, banderillero-k és capeador-ok, mindannyian különböző élénk színű spanyol öltözetben, csillogva az ezüsttől,

aranytól, fejükön szögletes fekete kalappal, (melynek minden oldalán bojt van), vállukon pedig a megfelelő festői kis köpenykével. Mindössze vagy tizenketten vannak.

Ezek sokkal finomabbaknak, mozgékonyabbnak tetszenek, mint a lovakon ülő picador vagy puntillero-k; de fejükön szintén ott van a sajtós hajdísz, melynek a hagyományos divat mellett az a célja is lehet, hogy az esés közben védje a fejet.

Végre a hámba fogott és pirosan, kéken föl-tollbokrétázott szürke lovak büszkélkednek.

Ezek fürge, erős, szép állatok; s két csoportban három-három van egymás mellé fogva. Maguk is gyönyörködni látszanak a rajtuk csilingelő csörgőkben.

Megtörténvén a szereplők bemutatása, a capeador-ok leoldják vállalkról az aranytól és ezüstitől csillogó színes nemzeti köpenykeket s oda dobják a tért környező deszka-falhoz, vagy a korlátra (barera), ugyan-onnan véve elő más oda készített, avult piros köpenykeket, melyeket azonban csak a kezökben tartanak.

A szereplők megköszönik az üdvözlőkre támadt zajt s különösen Lagartijo és Mazzantini, a két híres „matador“ vagy „spada.“

Ekkor egészen elnémul a nézőtér s másod-percznyi csönd áll be, mely hasonlít a megdőbönt várakozáshoz. De e csöndet azonnal megszakítja trombita és dobszó, mely az „autoridad“ jeladására a viadal kezdetét adja tudtul. A zene elhallgat s megnyílik az elzárt ajtó, melyből egy bika rohan ki, s legtöbbnyire egy pillanatra megáll a nézőtér legközepén. Nyakán tarkállik a nemzeti kokárda.

Első perczben már úgy tetszik, hogy elveszti lélekjelenlétét, mert a mezőről egyenesen sötét istállóba zárták s ott tartották egész addig, míg ki

nem eresztették e napsugáros nézőtérre, hol a nagy tömeg rivalgását hallja.

Mind e szokatlanság azonban csak fölingerli. Dühösen kezd fujni és kapálja a port.

Ekkor kezdődik egy olyan jelenet, mely a gyöngéidegzetű, nem spanyol nőknél reszketést és szivdobogást idéz elő.

Berobognak a picador-ok szegény gebéiken s elébe mennek a dühös bikának.

Ez, alig hogy észreveszi őket, azonnal megtámadja valamelyiket. A picador a bika nyakszirtjébe mártja aczélvégü botját s az omló piros vértől még dühösebb lesz a szegény állat s nem marad adósa kinzójának s legalább szarvát mártja a lóba, mely tántorogva rogyik össze, maga alá zuhintva lovagát. A bika még ekkor is az elesett állat belében tartja a szarvát, de nincs ideje tovább folytatni gyilkos művét, mert jönnek más picador-ok, a kik hasonlólag magukra vonják a figyelmét s ő hasonlólag támadja meg őket.

Ez időt felhasználva, egyenruhátlan szolgák segítik föl a lovast az összerogyott ló alól, ki maga is tántorogva köszöni meg a kitüntetésre keletkezett zajt.

Ezalatt a vonagló szegény lóról gyorsan leszedték a kantárt és nyerget, s más ló áll készen a picador szolgálatára, ki újra folytatja szerepét.

Az elesett szegény állat pedig ott fekszik vértócsában, élettelenül.

Ha azonban csak annyira érte őt a bika szarva, hogy még föl bír állani; akkor nem szedik le róla a nyerget és kantárt, hanem fölsegítik reá újra a picadort s ez a szegény vérző parát újra oda vezeti a bika elé, hogy ez adja meg neki a kegyelemdőfést, a mi rendesen meg is történik, anélkül, hogy az áldozat látná, hogy mi történik vele, mert valamennyi lónak be van a fél szeme kötve.

Ez izgalmas, borzasztó látvány ismétlődik mindaddig, míg a bikát némileg kifárasztották, míg az három, négy vagy több lónak járt már a végére.

Ekkor az „autoridad“ jeladására trombita és dobszó jelenti az újabb szakasz következtét.

A picador-ok eltűnnek, jönnek a capeador-ok.

Ezek csillogó ruhájukban lépnek be, lobogó piros köpenyekkel kezökben.

A bika azonnal meg akarja őket is támadni, de mindig csak a köpenyeket éri, melyek a legcsodálatosabb fordulatokban lebegnek előtte, az emberek pedig mindig úgy félreesnek tőle, hogy nem férhet hozzájuk.

E jelenet a kitüntetett nagy ügyesség által elveszti borzadalmasságát s annyira kifárasztja a vérvesztés által elgyöngült bikát, hogy ez már néha egykedvűen kezdi nézni az előtte lobogó piros capa-kat. Míg újra összeszedve magát, újra neki rohan egynek-egynek, egyenes irányban s ilyenkor veszélyben lévén a „capeador“, átmenekül a „barrerán“ (a deszka-korlát), hova néha a dühös állat is követni akarja; de visszariasztják onnan kalaplobogtatással s a tájékozását vesztett dühöngő állat engedelmeskedik.

Általában az egész bikaviadori művészet, („tauromaquia“) .a mint ők nevezik, oda czéloz, hogy a bikát lélekjelenlététől, tájékozottságától és erejétől megfoszszák.

Új dob- és trombitaszóra jönnek a banderillero-k.

Ezek szép, tarka, csillogó nemzeti öltözetben szintén gyalog jönnek be. Két-két röppentyűszerű tarka papirba csavart aczélhorgas pálczácskát tart mindegyik a kezében, mely még inkább hasonlít ama czifra papirtekercsekhez, melyekben nálunk a

czukros únismagot árulják, csakhogy természetesen sokkal nagyobb.

E banderillero-k a bika elé állnak s ingerkednek vele. De ez soha nem férhet hozzájuk s mindig az a vége, hogy ők akasztják e fájo dísz a szegény bika nyakszirtjébe, de soha sem orozva, hanem mindig szemtől-szembe, a mi úgy látszik szabály náluk, valamint a matador-oknál is.

Végre látja már az autoridad, hogy a megölés alkalmas percze megérkezett.

Dob- és trombitaszó adja tudtul, hogy jön a matador.

Lagartiyó és Mazzantini lépnek be, egyik mint szereplő, s a másik mint műértő néző, de egyszersmind helyettesítő, ha szükség lenne rá. Így váltják föl egymást minden bikánál.

Ezeknek a ruhája a leggazdagabb.

A szereplő egy skarlátszínű posztódarabot hoz s tart a bika elé balkezével egy pálczán, míg jobbában az éles aczél „spada“ csillog.

Ugyanigy ingerli és tréfálja meg a bikát e piros posztó-darabbal, mint a capeador a köpenyvel, a legügyesebb és csodálatosabb fordulatokban, míg egészen ki nem fárasztja az utolsó erejét és dühét összeszedett állatot; s ez lihegve, egykedvűen s véres nyakkal tekint az eléje tartott posztó-darabra, s alig akarja már megtámadni. Csak tántorog.

Ekkor a matador elérkezettnek látja a megölés perczét s a spádát a bika nyakszirtjébe mártja.

Néha a halálos dőfés azonnal sikerül, a mi nagy elragadtatást idéz elő a közönségben. Bódító zaj, lobognak a kendők, repülnek a kalapok, szivarok a küzdőterre. Ezúttal egy entuziaszta összekötött pár czipője is berepült. De ha kétszer-háromszor ismételni kell a dőfést, akkor épen olyan nagy a fütty és az elégedetlenség zaja.

Mihelyt a bika elesett, azonnal legyőzöttnek tekintik, s melléje térdel a „cachetero“ s rövid tőrrel megadja neki a kegyelemdőfést.

Ekkor fölzendül a zene, berobognak a három fogott s föltollbokkrétázott csörgős lovak: gyorsan kivonszolják elesett társaikat s végre a bikát.

A vért behintik friss homokkal, a küzdőtér elsimítják a szolgák, s a trombita és dob felad a következő bika föllépésére. Ez rendszerint hatszor ismétlődik egy-egy előadás alatt. Előttal hetediket is eresztettek be meglepetésül, ráadásul.

Meddig fog e barbár mulatság tartani, különben jószívű nemzetnél?

Azt mondják, hogy Amadeo királynak első teendője volt ezt eltiltani, s talán éppen elhozta az iránta való elhidegülést.

Midőn most az újjongó nép a Plaza de los toros-ról elszéledt a Plaza de los toros-ról: szép, békésen világít ott, mintha semmi borzasztót nem látott volna.

Műkedvelő torerok.

(Sevilla.)

A „Corrida de los novillos“ sok tekintetben még érdekesebb, mint a valóságos, komoly bika-
viadal; midőn t. i. 5—6 éves bikákat eresztenek
a porondra, hol velök elismert hírű és nevű mű-
vészek állanak szemben s ott hívják csatára az
erőt az ügyesség ellenében; míg amott „novillo“-k
— 3—4 éves fiatal bikák — száguldanak meglepe-
téssel a küzdőtérre s szarvaik hegyét rájuk erősített
golyók teszik lehetőleg ártalmatlanná, s a kik
ingerkedőleg várják őket, azok még nem művé-
szek, csak műkedvelők — „aficionados“ — vagy
legfeljebb aspiránsai a jövő netaláni hírnévnek.

Részben érdekesebbek ez előadások pedig
azért, mert bepillantást engednek mintegy a szín-
falak mögé. Alkalmunk volt megfigyelni az illető
műkedvelők ügyességének fokát a kezdetlegestől
egészen ama pontig, a hol a művészet kezdődik:
s épen azért az egyes műfogások annál érthetőb-
ben fejlődnek és tűnnek föl szemünk előtt.

De az is megjegyzendő, hogy az eféle izgató
látványokhoz nem szokott nézőnek remegése itt
sokkal nagyobb, mint ja valóságos „corrida“-nál

mert ott a művészek nagy ügyessége elfeledteti a veszélyt, míg a szegény műkedvelők egy részénél folyton átviláglik az a lehetőség, hogy a nyers erő győzedelmeskedni fog a még nem egészen kiképezett ügyességen, a mi gyakran meg is történik, mert hasztalanul fűrészelik le az ifjú bikák szarvait és helyettesítik az utánczott fej-ékbe vagy golyókba rejtik az igazi szarvak hegyeit, mindennek daczára nem gyöngíthetik meg a folyton dühösített állatok homlokcsontjának erejét.

De épen e veszélyben sajátóságos kihívó báj van a spanyolok számára; s mondhatni, hogy e nemzet nagy része, mintegy a toreroi pályára születik, ha nem is követi, de mindenesetre gyönyörködik benne.

A műkedvelők szinpada az utcán kezdődik, midőn t. i. apró fiuk homlokukra erősített kis szarvukkal — vagy anélkül is — játszák a bika- viadalosdit. Egy része a többi gyermekeknek levett felöltőit lobogtatja (capa-k helyett) az ál-bikák előtt; míg viszont a többiek fácskákkal vagy szalmaszálakkal utánozzák a banderillero-k működéseit; sőt gyakran picador-ok is vannak közöttük, a kik hosszú pálczákkal — és képzelt lóhátról — iparkodnak a mindjobban dühösködő bikát sarokba szorítani és megszúrni; a minek gyakran egyik vagy másik részről sírás lenne a vége, ha az ambíció el nem fojtaná a könnyeket.

Ez árnyéka, gyöngye előjátéka a czirkuszi előadásnak; a következő lépcső a műkedvelők fölépte; a teljes dísz, a tetőpont pedig a valóságos corrida.

A tér ugyanegy; az ugynevezett Plaza de los toros (bikák tere), a mi tulajdonkép nem egyéb, mint a régi görög czirkuszok hasonmása. A gömbölyű tér porondja simára van söpörve s deszkakorlát veszi körül a menekülők számára

veszély esetén, meg oly czélből is, hogy a dühös bikák ne juthassanak egykönnyen a közönség ülőhelyeihez.

Köböl épült lépcsőalakban emelkednek ezek fölfelé köröskörül. Fönt pedig a páholyok vannak, a legtöbb városban fából, úgy hogy félelmes látni, midőn a férfiközönség szivarra gyűjt s a fokozódó lelkesültség szórakozottságában gondtalanul dobja el a még folyton égő végeket. Képzeltető milyen zavar és szerencsétlenség lenne az: ha e 10—12,000 embert magában foglaló czirkusz lángokba borulna.

De erre senki sem gondol; megtelik lassankint az egész nézőtér s a műkedvelői előadás mindenekelőtt abban is különbözik már: hogy ez alkalommal inkább is csak a „sol“ (napsütött oldal) tarkállik a besereglett közönségtől, míg a „sombra“ (az árnyék) hézagos marad; a miből azt ítélhetni, hogy a közönség nem annyira előkelő, mert az olcsóbb helyek a kapósabbak.

A kezdet épen olyan, mint a valóságos „corrida“-nál, csak hogy mindenben kevésbé fényes, vagyis fénytelen.

A katonai zenekar elfoglalja korlátos helyét a lépcsőzeten, a víz, sütemény, gyümölcs s mindenféle egyéb csemegeárusok végig járják a sorokat; a magasból dobálják a reklámos tarka annoncookat, mialatt a közönség hangosan társalog, szivarozik, csemegézik; míg végre türelmét veszítve zajongni, fütyölni kezd, ekkép követelve az előadás kezdetét.

A zenekar megszólalása elnyomja a zajt: míg amazzal viszont egy közbeszóló trombita jeladása figyelmezteti, hogy a torerok jönnek.

Megnyílik a három bejárat egyike: s legelől a picador-ok lépdelnek lóháton, egyszerű műkedvelői öltözeteikben, ama hagyományos bőr-

nadrágok, nagy karimájú esetlen kalapok, s nőiesen fölcsavart hajfonatot képező fejdísz nélkül, mely a komoly előadásoknál nemcsak elkerülhetetlen, de kötelező is.

Utánuk jönnek a capeador-ok, szintén egyszerű utczai öltözetben, csak a karjokra dobott capa-köpeny jelzi hivatásukat, mely köpenykék tarkák ugyan, de avultak s nyoma sincs a művész-előadásoknál csillogó sok ezüst-arany himzésnek s élénk színű selyemnek, bársonynak. A hagyományos fejdísz és bojtos szögletes kalap is hiányzik.

Ugyanigy jönnek be a banderillerok (a tarka papírral díszített vashorgokat dobók) és végre a matador-ok (bikaölők), az egész társaság e főszemélyei, kiknek a piros posztódarab van köpeny helyett a karjukon.

Körbe sétálván, megállanak s a rendes előadásoknál díszes páholyban ülni szokott felügyelő bizottság nem lévén most jelen: üdvözlik a köszönetet, mert különben ezt csak a második üdvözlés illetné. Azután kezdődik az előadás, megnyílik a bikák istállóihoz vezető ajtó s berohan az egyik szegény „novillo“.

Csodálkozva, meglepetve áll meg egy pillanatra, s a zaj, mely környezi és fogadja, még jobban megriasztja őt és eszeveszetten kezd szaladgálni köröskörül.

A picadorok megtámadják s magukra vonják figyelmét, iparkodván megsebezni őt a kezökben tartott hosszú lándzsaszerű pálczával s midőn a szegény állat vérzeni kezd — vagy e nélkül is — önvédelemből megtámadja a lovat; s gyakran ép úgy földre teríti, mint a felnőtt nagy bikák szokták, csak hogy most az áldozat béle ki nem fordul és a dőfés nem halálos.

A bika folytatná még bosszúállását, ha a capeador-ok nem teremnének rögtön ott és nem

vonnák magukra figyelmét a köpenykék lobogtatása által.

Ezalatt a különben is gyenge rossz gebe alul kiszabadítják hamar a lovast, leszedik a kantárt, nyerget és vagy ott hagyják a helyszínén, vagy ha bir, fölsegítik és kivezetik, vagy legjobb esetben folytatja a picador-ral együtt hőstetteit; akaratlanul s öntudatlanul menve ugyan a veszélynek, mert nem látja, a fél szeme be lévén kötve.

Ezután a picador-ok visszavonulnak, egyedül a capeador-oknak adva helyet, mely változását a játéknak trombitaszó jelzi.

A bika, vagy műkedvelői előadásnál a bikák, mert kettőt, sőt hármat is eresztenek be egyszerre a porondra, ekkor már jóformán ki vannak fáradva s néha egykedvűen is nézik az orruk előtt lobogtatott capa-t (köpenykét). S ez különösen akkor van, ha a picador-ok által ejtett sebek vérzésétől már elgyengültek.

De hogy nézhetnék egykedvűen azt a sok ingerkedést, a melylyel szegényeket üldözik?!

Végre föltámad bennök ismét az öldöklési vágy s újult erővel támadják meg dévaj kinzóikat.

S most következik a capa-nak ama változatos hullámozása, mely által kitüntetheti a capeador ügyességét. Ha a bika megtámadja, gyorsan ugrik félre az előre tartott capa mögül, úgy hogy a bősziült állat ezen szalad keresztül, beléje akasztva olykor szarvait. De csakhamar észreveszi csalódását és üldözőbe veszi újra a capeador-t.

Ez ingerkedve szalad előtte, oly ügyesen hullámozgatva a köpenykét, hogy a bika az ember helyett mindig ezt éri el, s türelmét vesztve más capeador-t vesz üldözőbe.

Természetes, hogy a műkedvelőnek gyakorlottságától függ, jobban vagy kevésbé feledteti-e ama veszélyt, a melyben forog.

Ezután jönnek a banderillerok, a mint ezt a trombitaszó jelenti.

A banderillero mindenik kezében egy-egy vashorogban végződő pálczacskát tart, mely tarka papirszeletekkel vagy szalagokkal van föl-diszítve.

Egy kihívó mozdulatra a bika megtámadja a védtelen embert, de csak azért, hogy ez a szarvak fölé emelve karjait gyors mozdulattal nyakszirtjébe vágja a fájó díszet. Ez ismétlődik annyiszor, a mennyiszer sikerül, s némely szegény novillo-nak vértől ázó nyakán 3—4 tarka banderillo is lóg.

A novillo-kat nem ölik meg, nem úgy, mint a bikákat az igazi viadalban. Ezeket, ha eléggé elkínózták, újra kikergetik az istállóba, hová látható örömmel kisietnek.

Helyettük azután beeresztik az áldozatra szánt ártatlan tehenet.

Minden stádiumon átkínózzák ezt is, mint az előbbieket, s midőn már egészen kimerült az önvédelemben és a vérvesztéstől: akkor jön a matador.

Ez a legnehezebb szerep és a „matador” hőse az egész torero-társaságnak. Föltűnik itt egy-uttal az a nagy különbség, hogy míg az igazi művész a vörös posztódarabra rohanó bikát gyakran egyetlen szurással megöli, úgy, hogy a kegyelemdőfést megadja, e helyett a műkedvelő 5—6-szor is beléüti a szegény tehenbe a pallost, sőt az is megesik, hogy a panaszosan bőgő szegény állat vérző oldalában hordozza azt körül.

Ilyenkor azután a közönség jő a „matador” segítségére.

Sokan beugrálnak ülőhelyeikről a porondra, lefogják a már kimerült áldozatot és átadják elkerülhetetlen sorsának.

Midőn pedig kiadta páráját, pompásabb tetetése van, mint az igazi bikaviadalok áldozatainak, mert azokat csak föl-tollbokkrétázott csörgős lovak vonszolják a czirkusból ki, míg ezt maga a közönség mintegy diadalmenetben távolítja el.

Az előadás tere pedig még folyton népes marad. Sokan erre veszik utjokat kifelé, a gyermekek lelkesülten játszá a „bikaviadalosdit“, a mire elég idejük van még, a közönség tömör csoportja lassan széled és tódul a kijáratok felé.

A czirkusz tetejéről szedik le az ott lobogó nemzeti színű kis zászlókat, mialatt jóformán behomályosodik az est, és most már a külsőségekből nem tudná senki megmondani, hogy igazi művészi avagy csak műkedvelői előadás volt-e itt e helyen.

Pedig a műkedvelői előadás még abban is különbözik a rendestől, hogy közbe-közbe más szórakozásokról is gondoskodik az impresario.

Például rendszeren gimnaszták és clown-ok bohóskodnak a porondra terített szőnyegen vagy mutatják be nyaktörő mutatványaikat a kifeszített kötélén. Sőt azt is megteszik, hogy feneketlen (tyukborító-féle) kosarakba bujva, állanak ingerkedve a „novillo“-k elé s ezek rendszeren jól meg-hengergetik őket, a minek gyakran az a vége, hogy más vezeti ki a tréfálkozókat.

Jutalmak is kecsegtetik az ugyis szívesen besereglő közönséget. Nem csak hogy minden beléptijegy sorsjegyet is képez egyuttal (melyen például arany órát lehet nyerni s ez az előadás alkalmával sorsoltatik ki), de rendszeren két novillo „devise“-t (váll-lapoczkájába szurt kokárdát) visel s az a boldog halandó, a ki ezt lekapja 15—20 franknyi jutalomban részesül.

Képzelmű, milyen tolongást-forrongást idéz e remény elő az illető pillanatban, midőn gyer-

mekek is beugrálnak ülőhelyeikről a versenytérre; pedig világosan tiltja a falragasz a 15 éven alul valóknak a belépést.

De ezt nem veszik a fiatal versengők figyelembe s őket sem bántja senki. Hadd tanulják mentül korábban a toreroságot!

S ezek a tarka bohóságok sallangjai a műkedvelői előadásnak; hivatásuk pedig: elfödni, elfeledtetni ama kezdetleges hiányokat, melyeket a gyakorlatlanság feltüntetett s olykor egyes balcsét árul el végkép.

Sevilla.

Sevilla és a szappanhab: egy fogalom! Ki bírná e nevet kimondani a nélkül, hogy oda ne képzelne egyúttal egy csevegő borbélyt, ki a város minden híreit, minden csínját-bínját ismeri, rájuk vonja az öregek figyelmét s egyúttal rokonszenvvel kíséri, elősegíti az ifjak ellenzett szívviszonyát s oda-odakacsint a boldog sugdosók felé; míg a papa arczát jól telemázojja szappanhabbal, úgy hogy az mozdulni sem tud, a cselszövő „irtóművész“ kezében pedig csillog a sárgarézből préselt csorba tál, s a fölhalmozott buborékok egymásután pattognak el szivárványszínű semmiségökben!

És csakugyan Sevillában, úgy mint a többi spanyol városokban is, nagy szerepet játszanak a fodrászok és borbélyok. A hol földszint vagy az emeleten feltűnő szép, áttört, nagy aranybetűket látunk, előre tudhatjuk, hogy ott a „fodrász-műhely“ felirata áll s bent a mindent tudó haj-művészek működnek.

De mint a borbélyok csorba réztányéraiban az átlátszó buborékok: úgy pattognak el egymásután amaz előleges fogalmak is, melyeket Sevilláról az ide jövet előtt magunknak alkottunk.

Vidámság, élénkség, zaj, sok változó tarka kép az: mi képzeletünkben fölmerült. Úton-útfélen castaunela-csörgés meg flamenco-táncz, a mit várunk, és nem találunk sehol.

A régi Sevilleből már csak egyes régi kapu-és bástya-töredéke áll, de a még folyton szűk és árnyas utczákon amaz életnek nyoma sincs, a melynek visszfényét most inkább is Barcelonában látjuk, mintha a délibáb venne föl egy régi képet, és odatükrözné azt egy másik, messze tájra.

A sevillai híres vidám élet és zaj: most már inkább is csak az épületekben található fel; színházak, báltermek s a férfiak által monopolizált elegáns kaszinók belsejében. Az utczákon pedig nincs egyéb holmi izetlen farsangi tréfánál, melylyel a nép akarja föntartani régi jó hírnevét az andaluz-vidámságnak s e czélből illeti apró boszszantásokkal egymást és ha teheti szerét, az idegent; így fejezné ki legalább amaz ellenszenvét is, melyet a más nemzetbeli iránt érez.

De az osztrák-magyar alkonzul véleménye szerint ez komoly mérveket ölthetne a legkisebb előfordúlható zavargásnál is; azonnal fölhangzanék a „que vaya a su tierra“ (menjen haza!) mint ez más alkalommal is történt s különösen akkor, midőn az „Alemanos“-t (német) akarták megostromolni s összetörni mind ama szép üvegraktarakat, melyeket a csehek bírtak.

Pedig az ilyféle zavargások nincsenek most itt a lehetetlenségek közé sorozva. Sőt ellenkezőleg híre jár, hogy valamelyik ezred (mint az Spanyolországban gyakran történik) újra meg lenne vásárolva a pártok egyike által; s épen azért ki van adva a rendelet, hogy az őrség mintegy „fegyverben háljon.“ Különösen miután az anyakirályné — Izabella — ennek leánya, s veje „a német herceg“ az Alcázar-ban tartózkodnak.

Izabella most is csinos nő, fiatalabbnak tetszik, mint az arczképeken; tipusa is más, inkább angol; kivált ha a nap vörhenyes aranszínben játszó hajára süt. Az udvar nincs itt annyira elszigetelve, mint például Madridban. Inkább is egy megszokott földesúr szerepét játszsza. Egyszerű fogatokon fesztelenül kocsiznak az ódon Alcázar kapuján ki s be, s kalapját alig billenti meg valaki, mert elhaladásukat alig veszik észre.

Csak a „guardia civil“ kapja le süvegét az őrház előtt; és áll mozdulatlanul, míg az „ex- királyné“ kocsija berobogott az udvar közeletére.

A multkor szegények lepték el az Alcázar kapuja előtti tért; mert Izabella keresztanyai tisztet vállalt egyik előkelő hivatalnok gyermekénél. De csalódottan oszlottak szét, mert az alamiznaosztogatás elmaradt.

A Szt-Elma palota fáinak zöld koronái nem látszanak el az Alcázarig, le van rombolva a telefondrót is, mely egykor gyöngéd szókat vitt át egyik helyről a másikra; midőn t. i. XII. Alfonso és a szép Mercedes beszélgettek egymással.

Most már csak az árnyas park fái susognak egy szép, ifjú herczegnő ábrándjairól; s valahol ott sziszeg még a légben az ifjú nyilatkozata is: „Csak úgy fogadom el a koronát, ha Mercedes is az enyém lesz!“ S övé lett a korona is, Mercedes is, de csak rövid időn mind a kettő. A sírbolt pompájába a napsugár be nem hatol, de a valódi szerelem fénye onnan is feltör, s beszélnek még róla a sevilleiak.

A Szt-Elma — vagy más néven a Montpensier palota — minden pompája mellett is nagyon szomorú. Nem csuda! kerüli maga a herczeg is, ki egykor pénzével s erélyével trónra emelt s trónról döntött: most szomorú emlékeül

tépelődik csupán s kerüli otthonának pompáját, mely egymásután elvesztett gyermekeit juttatja csak eszébe.

De ki beszélne szomorúságról Sevillában, a hol par force vig akar lenni — vagy legalább annak látszani — mindenki!

S a leányok a virágok mellett gondosan őrzik meg hajukon a farsang odahintett jelvényeit is. Hisz ez itt ép oly ingerkedő kitüntetés, mint nálunk husvétkor az öntözködés szokott lenni. S mint ott apró tócsákat látni a földön, úgy itt is az utcák nem egy részét borítja el a bohóskodás e tarkasága; míg egyes kirakatokból különböző álarczok bámulnak reájuk üres szemeikkel. Halál- és állatfejek. Nevető, síró és kancsalul néző szörnyetegek, s túlnyomó számmal a kilógó nyelvű torzképek.

S ezekkel majdnem szemközt a legelegánssabb — a Sierpes-utczában ott ülnek a nagy tükörablakok mögött a kaszinók egyikében Sevillának előkelő caballerói a bársonykereveteken és karszékeken, és pedig oly non chalance-szal, oly kényelemmel, oly nyugalommal, mintha őket a világ bohóságai nem is érdekelnék, hanem legalább is az ország fontos dolgait beszélnék meg csendes hangon, számítóan, gondolkozó arczczal.

Azonban — gyanús az, hogy minden ilyen kaszinó kapú alatt levő bejárata előtt díszes, libériás inas ólálkodik, vár a parancsokra vagy őrt áll.

— Mondja csak uram, nincs azokban a kaszinókban odaát egyúttal játékház?

— Dehogy, asszonyom! Oda csak a tagok járnak s a kiketők vezetnek be.

— Hisz ez nincs ellenmondásban. De hát a háttérben miféle elkülönzött helyiségek azok?

— Olvasó- és társalgótermek.

— S az utcán mennyi roulette-kerék van a kirakatokban! . . .

— No hiszen az igazat megvallva, szokott itt azelőtt játék lenni, midőn a kormányzók valamelyike nem volt szigorú, de most szigorú, s csak a policia húny szemet olykor és engedi meg a „roulette“-et meg a „monte“-t, ezt a nagyon hazárd kártyajátékot. De ez is inkább magánházakban történik, hol a háziúr adja a bankot, vagy ha nem akar a maga bőrében fellépni, fizetéses bankárt állít oda, mert olykor meglepi a rendőrség, ha nagyon elszaporodnak a tiltott fészkek és felsőbb zaklatásnál fogva meg kell ritkítani.

— Ez tehát a Sevilla híres vidámsága és vonzereje?

— Córdoba e tekintetben még olyanabb. Ha az urakat a szerencse itt elhagyta, vagy unatkoznak: akkor oda mennek.

— S a nők?

— A nők Spanyolországban nem játszanak; legfeljebb a legnagyobb titokban, s azt sem tudni hol, mert igen megszólának érte.

— S a kaszinókba nem járnak?

— Soha, csak az úgynevezett „nagyheti fénia“ (vásár) alkalmával, de akkor sem itt, hanem a Feria-ban, mely a husvétii ünnepek után mindenkor április 18-án, 19-én és 20-án szokott megtartatni, s csak abban a ritka esetben halasztatik el, ha a nagyhét ezekre a napokra esnék. E vásárba költöznek a gazdag sátorok közé a kávéházak, éttermek és kaszinók is az e célra készült helyiségekbe, mint valamely kiállítás alkalmával. A multság egymást éri, s ilyenkor a kaszinói tagok is kiviszik oda nejeiket és leányaikat, kik este tánczolnak, míg nappal ott szórakoznak a vásárban és termekben.

— Hogy a karácsonyt zajosan ünneplik, az még némileg érthető, mert kifejezése akar lenni a Megváltó születése fölötti örömeinek. De hogy e mulatságok miért viselik a szomorú emlékü nagyhetét, a passió hetének színét? . . .

— Asszonyom, ne feledje el, hogy Spanyolországban, különösen pedig Andaluziában vagyunk; a déli véralkat soká búsulni nem tud, s vigasztalást keres mindenben. A föltámadás megtörténvén, — mint elmúlt szomorúságot — épen a nagyhetet zajosan ünnepli meg.

— S a szenvedő Krisztust még sem ábrázolják sehol borzasztóbb sebekkel és a fájdalomtól irtózatosabban eltorzítva, mint itt ez országban.

— Épen azért, mert a szánalmat újra meg újra fel kell frissíteni e népnél, és pedig látható, megkapó jelek és jelvények által. Szóval, a vallásnak kell örködni a velünk született könnyelműség felett. Például képzelje, midőn Sevillában vizáradás volt s a minister maga járta be a várost csónakon, hogy élelmiszereket osztogasson, elképzelve a nyomort és gyászt, a mit látni fog. De csak az elsőt láthatta, mert a háztetőkön ülő nők felvirágozott hajdíszszel, dallal, castaunela és pandereta csörgéssel fogadták őt. Ily könnyelműséget csak a vallás fékezhet meg.

Semana santa.

(Sevilla.)

Csoportosan látjuk sétálni imitt-amott a vidékieket, a mi szintén azt mutatja, hogy elérkezett a várva várt nagyhét, a Semana santa.

A vidéki dandyket rövid kabátban — melyeknek zsebei fölfelé hasítvák, — derekukra csavart piros öv-kendővel (facha) s fejükön ama sajtóságos lapos andaluziai kalappal látják, mely a torrerók (bikaviadorok) ismertető jele szokott lenni.

Udvariasan kalauzolják a nőket, kiknek fején hanyagabban áll a mantilla (fejfátyol), kiknek egész ruházatán látszik, hogy csak ritkán veszik elő a szekrényből s kik fél-keztűs kezökben szokatlanul forgatják a legyezőt s úgy megbámulnak mindent.

E csoportokon kívül azonban szőke ladyk s a szíjra fűzött látcsövet hátukon vivő magas gentleman-ek is tartanak a nevezetesebb helyek felé, szemben találkozáskor élénken társalgó francziákkal, vagy egy-egy szemüveges, hosszuhajú méléző némettel.

Ezek mind azért sereglettek ide, hogy a

hiresztelt rendkívüli ünnepélyeknek szemtanúi legyenek.

Az ünnepélyek már virágvasárnapján elkezdődtek, akkor reggel lévén a templomokban a szokásos palma és olajág szentelése; délután pedig a pasok (passziók) első körmenete a parokiákból a nagy székesegyházba és onnan vissza.

A merre elhaladtak, az utczákon végig fizetéses székek voltak fölállítva. A Placa San Francisco-n különösen sok. Az ayuntamiento-hoz (képviselők házához) támasztva láttuk a királynő, II. Isabela (s nem Izabella) páholyát piros bársonyból, ugyanolyan mennyezettel.

Ettől jobbra-balra húzódtak az emelvényeken rögtönzött, csinosan aranyozott rácsozatú nyitott páholyok az előkelőségek és az egész hétre 250 frankot vagyis pesetát fizető közönség számára.

Mindez megtelt a legtarkább közönséggel. A nők nagy része ez alkalommal levetette a szokásos fekete ruhát és mantillát, ez utóbbi helyett világos kalappal díszíté a fejét.

Nagy volt a feszült várakozás. Olykor, ha meglibbent az udvari páholy bejáratának függőnye, a szemek arra fordultak; máskor viszont lesték a Calle Sierpes végét, hogy feltűnik-e már ott valami?

A királynő ez alkalommal nem jelent meg, de az utca végén valahára látható lett az első kereszt, és a bibliai csoportozatot ábrázoló nagy emelvény, melynek körvonalai összefolytak a sok gyertya lángjával.

A sétálók helyt adtak a nyitva hagyott úton, a frissítőket, virágokat és sorsjegyeket árulók félrevonultak, s a rendőrök még egyszer végigtekintettek a vonalon, hogy nincs-e ott valamely eltávolítani való gyermek.

A kereszt egyre jobban közeledett nagy

csöndesen, előtte egy kis csapat guardia civil-lal; ezeket követte ugyanannyi katona s a Nazareno-k, Hermano-k vagy Penitentes-ek egyesületei.

Ezt a három nevet visel az a testület, mely a Krisztus szenvedéseire vonatkozó, különböző elnevezésű egyletekből áll.

Ezek mindenike más-más parochiához tartozik, csak a nagyhét alkalmával szerepelnek s egyéb processiókban nem vesznek részt.

Öltözetük szabása mind egyforma, csak a színekben térnek el olykor. A devise-ük is más. Színeik fekete, fehér, barna, zöld, világoskék és fekete bársony arannyal.

Nagyon hasonlítanak a farsangi vászon-dominókhöz, csakhoggy fejkön hegyes, magas süveg van, mint az ó-kori bűvészeknek, s erről foly le a lepel, mely arcukat és fél testöket elfödi, csak a szemeknek hagyván nyitva egy-egy kis rést.

Ez első körmenetben a fekete és fehér szín változata volt a szereplő, a derékra csatolt széles és durván szőtt sárga övvel.

Csöndesen haladtak a Penitentesek, oldalukhoz támasztván a nagy fehér viaszgyertyákat, mások viszont a rendezői kis ezüst pálczát, a jelvényükben végződő hosszú ezüst botot, a lecsorgó viasz fölszedésére szolgáló, de nem igen használt kosárcákát, vagy a gazdagon hímzett jelvényes leplű trombitákat víve kezeikben.

Középen vitték amaz állványszerű szekrényt is, mely a fölösleges gyertyák elhelyezésére szolgál, de szintén ritkán használják; csak hagyományos dísz gyanánt hordják körül.

Ott leng fölöttük a jelvényes, kibontott egyesületi zászló is, meg az a kis római lobogó, melyet gazdag aranyhímzés díszít.

A cofradia-egyesület előzi meg és környezi a paso-t (passziót), mely gazdag díszű emelvényből

áll, tetején Krisztus Urunknak szenvedéseiből egy-egy jelenettel, melyet életnagyságú, drága öltözetű, de rossz faragványú alakok ábrázolnak.

Csillog a sok ezüst, arany és gyertyaláng, melyet szaporítanak amaz ezüst nyelvű magas lámpák is, melyeket a Nazareno-k visznek soraikban.

A lelógó gazdag leplek alatt huszonnégy ember van elrejtve, s a királyi páholylyal szemben leteszik a nagy terhet, részint a hagyományos tisztelgés végett, részint pedig, hogy kipihenhessenek.

Alkalmunk nyílik most jobban szemügyre venni az egészet, annál inkább, mert igazi vallásos benyomást nem látunk sehol, s inkább csak színházi látványosságnak tetszik az egész.

A rendező Nazareno-k e szünet alatt vidáman szaladgálnak ide-oda, nevetgélnek, beszélgetnek; mások is kilépnek a sorból, hogy közel ülő ismerősökkel társalogjanak.

Az emelvény tetején pedig ezalatt „Krisztust az olajfák hegyén” világítja meg a sok gyertyaláng, az őt elfogók csoportjával és Judással, ki a pénzes erszénynek örül, az élő nagy pálmafa árnyában.

E csoportozatot követi az illető parochiabeli papság, azután ismét Nazareno-k jönnek a második passo-val, mely a fájdalmas Szent Szűzet ábrázolja.

Arany hímzésű fekete bársony palástjának fényével vetekedik az ezüst oszlopokon libegő gazdag baldachinum, mely súlyánál fogva félrezökken, midőn a királyi páholy előtt a földre helyezik.

Ez ábrázolat után ismét Nazareno-k következnek, s végül a vidám zenekar.

Ugyaníly rendben halad a második egye-

sület (cofradia), hozván Krisztust a keresztfán és utána ismét a boldogságos Szent Szűzet.

A harmadik egyesület az Üdvözítő Herodes előtt ábrázolását hozza. Utána pedig ismét a Szűz Máriát. Mindenik egyesület második csoportozata az isten anyját ábrázolja magában, a szent nőkkel, vagy szent Jánossal, kinek egyik alakját tartják a legjobb faragványnak.

A mint látjuk, a bibliai sorrend nincs az ábrázolatokban megtartva, mert az egyesületek régibb keletkezésök szerint indulnak a körmenetre.

Ismétlések és hézagok is vannak a szent történetben, mert minden parochiának joga van a paso-k készíttetésénél azt a jelenetet választani, mely iránt a legáhitatosb előszeretettel viseltetik.

De a körmenet az áhitat benyomását nem hagyja maga után s az idegenek nagyobbára csalódottan hagyják el a színhelyt.

Kétnapi szünet után, szerdán, ismétlődött e gazdag látványosság, melyben ezúttal a királynő II. Isabela is részt vett kíséretével.

A menetek sorrendje ugyanaz volt; csak a Nazareno-k öltönyeinek színei mutatták ezúttal a zöldnek és barnának változatait is. Meg egy újabb cofradia is csatlakozott hozzájuk, gyönyörű csillogó díszbe öltözött római katonákat ábrázolván, kíséretül.

Emelte a látványosság benyomását az is, hogy minden egyes cofradia két Nazareno-t küldött ki elvonulás előtt a királynő páholya elé, kik ügyesebb vagy ügyetlenebb meghajlás után kértek engedelmet arra, hogy paso-ikkal elhaladhassanak, mire Isabela nyájas fejbólintással s pár szóval adta meg az engedélyt. Midőn pedig a menet odaért a királyi páholy elé, egészen közel vitték, oda fordították s a földre helyezték le a szent csoportozatot vivő állványt.

Isabela fölkelve aranyozott bársonyszékéről, rövid imát mondott, s azután jelt adott a továbbhaladásra.

E szerdai körmenet még fényesebb, még gazdagabb volt az előbbinél, s imitt-amott csillogni kezdettek már a drágakövek is.

Nagycsütörtökön e pompa azonban még jobban fokozódott s tetőpontját nagypénteken érte el, mely napon kétszer volt körmenet, hajnalban és délután.

A királynő mindig jelen volt páholyában, melynek hátterét a sok érdemjel és csillogó egyenruha tarkázta. A királynő jobbján, balján szintén rendjeles nők ültek.

Csak nagypéntek hajnalán volt üres a páholy, midőn pedig egyik legszebb körmenet haladt végig az utcákon. Ekkor, valamint a következő délután is, pazar fénynyel csillogtak már a gyémántok az arany, ezüst, selyem, bársony, virág és gyertyaláng közt.

Odafent pedig ragyogtak a csillagok s a hangulatot emelte ama félhomály, mely ég és föld között borongott.

Egyesek átéreztek az igazi benyomást, s fokozott vallásosság mély hangulatába mélyedtek. Egy-egy Nazareno vezeklésből vagy fogadásból meztelen lábbal haladt a paso oldalán. Egy halálos betegségből kigyógyult leányka halottas-ruhában s koszorúval fején kísérte a „del remedio“ feszületet; míg egy öreg asszony és egy csengő gyermekhang buzgón énekelt egy régi „Saete“-t, mely panaszos, szent ének.

De mi ez, midőn az andaluziai spanyol közönség elrontja az egész hatást!

Kaczagva tapsoltak az éneknek, mint valami színházban, s habár föl is állottak ülőhelyeikről a paso-k elvonulásakor, mert ez így szokás, de köz-

ben föltett kalappal szivaroztak, liqueurt ittak, tréfáltak s minden módon bizonyították, hogy az egészszet nem tekintik egyébnek hagyományos látványosságánál.

Ismerek egy nyolczvan éves öreg asszonyt, ki hátralevő napjait kegyes vallásos gyakorlatoknak szenteli; de ki hozzá intézett kérdésekre, hogy jelen lesz-e a körmeneteken, azt felelte:

— Minek mennék én oda? Hosszú életemen át láttam elégszer!

A fokozott pompával körülhordozott bibliai csoportozatok száma vagy negyven lehet. De van még több is Sevillában, csakhogy az illető egyházak és egyletek költség hiányában ma még nem hordozhatják körül.

A körmenetek befejezte után sietett mindenki a sagrario-kat megtekinteni az esteli kivilágítás teljes fényében.

A nálunk szokásos szent sir helyett mentül diszesebb oltárszerű állványok ezek, a nagypénteki kereszttel, vagy egy koporsóval, melyen az isten báránya nyugszik.

Szombaton reggel volt a föltámadás. A glória alkalmával megkondúltak a harangok, megzendült az orgona, csilingelt valamennyi csengő, és egy falrengető dördülés kíséretében szétvált az oltár leple, mely a díszítéseket födözte.

Husvét vasárnapján volt a föltámadási körmenet. De a boltok akkor is nyitva álltak, az emberek dolgoztak úgy a házakban, mint az utcán. Andaluziában nincs ünnep, csak a naptárban.

A farsang Sevillában.

Itt a három utolsó napig tulajdonképen alig van farsang: vagyis inkább alig venni észre, hogy az van.

A színházak valamelyikében, vagy a termekben előforduló bálók csendesen zajlanak le, a nélkül, hogy nagyobb hullámot vetnének a társadalomban s midőn vége a mulatságnak, még ha álarczos volt, sem igen beszélnek többet róla. Sokkal kevesebbet, mint egy-egy corrida azaz bikaviadalnál, mely sokkal több port ver fel még akkor is, ha csak egyszerű műkedvelői előadás lett volna az egész.

Ez aránylag csendesen lezajló egyes bálokon kívül csak az jelzi a farsangot, hogy a boltajtókra aggatott lárvák a legkülönbözőbb arczfintorításokkal nevetnek a járókelőkre, s úgy az utczán, mint a kirakatokban árulják már az astucho-kat, a kevésbbé elegáns és elegánsabb hengeralku dobozkákat, melyek tele vannak apróra vagdalt sok színű papírral, ezüst és arany porral; az 5 centime-től kezdve fölfelé, egészen 1—2 peseta-ig menő árakhoz képest. S ezeknek a virágszerű papirkáknak imitt-amott előforduló szórása, és a kitüntetett nők fején való csillogása jelenti szinte a farsangot.

Egy nő sem venné le fejéről és vállairól a mulékony díszet, s midőn ez iránt egy szép leányhoz kérdést intéztem, azt felte:

— Isten ments! Hisz ez a megtiszteltetés jele!

A Calle Sierpes-ben pedig — hol a farsangi élet a legzajongóbb — sajnálkozva társalgott két nő:

— Ime, ennek a szegény leánykának egyetlen „papellilo“ (papirszeletke) sincs a fején.

— Alig veszik észre, pedig csinos!

Hanem e papirszórás valóságos özöne csak a farsang három utolsó napján van, s hogy csak innen számítják az idényt, bizonyítja az is, hogy a farsang utolsó napját hívják itt a farsang első napjának, s utána következik a második és harmadik s az egészet a szokásos hamvazkodás zárja be.

E nevezetes három nap egészen egyöntetű; csakhogy a zaj és jókedv napról-napra fokozódik.

Már az első nap zene ébreszt föl álmunkból s az ablakhoz lépve, ott láttunk egy maszkcsoportot (fehérbe öltözött katonákat, piros vagy kék díszszel és ugyan ily színű zászlóval), kik már jókor egyet kerülvén a városban, most réztrombitájuk harsogásánál kanyarodnak be egy tavar-na-ba, hogy ott kipihenjenek és torkukat megned-vesítsék.

Nagyon természetes, hogy e csoportot sok néző kíséri s elállja a csapszék ajtaját s az utcát (míg azok oda bent mulatnak), hangos nevetéssel adván tetszésüknek jelét, ha valamely kedvükre való élcz ütötte meg hallásukat.

Az utczai gyermekserég is ott ólálkodik leg-hátul s kezeikben elnémultak a primitiv hangsze-
rek, pedig hát tulajdonkép ők is zenekart akar-nának reprezentálni! Ott látjuk a csörgő kis

pandereta-t, a vas háromszöget, a papirból készült zambomba-t, mely a belé illesztett vékony hur érintésénél kutyaugatás, vagy olykor macskanyávogásszerű hangot ad. Kereplő is vegyül e hangzavarba, mindenek felett pedig a sok alakú, de mindig a közönséges konyhai reszelő formájára készült névtelen hangszer, melyen bizonyos ritmus szerint ércpálczácskát húzogatnak végig.

De most, a mint említém, a zenekar hallgat s egy másik hasonló tünt föl a beszögellő utca sarkán, tarka jelmezekben, fekete és színes lárvákkal, de valamennyi a legpokolibb zsvajt és lármát ütve; mert a gyermekek itt is mint Olaszországban a legkorlátlanabb szabadságot élvezik s részt vesznek a felnőttek mulatságaiban.

— Hadd zajongjanak — szokták mondani — ha a gyermek nem lármáz, akkor beteg.

Nincs is tehát abban hiba, hogy egészségüket ki ne mutassák!

De ideje is lenne már ezt a sok bohóságot az utcákon közelebbről megnézni, azért érdekes lesz egy séta.

Íme a házak ablak-erkélyei el vannak lepve felvirágozott haju nőekkel, gyermekekkel, sőt férfiakat is látni imitt-amott; habár ezek inkább is az utcákon járnak és mulatnak, hol az egyes maszkok suhannak végig, avagy egész csoportok járnak dalolva és zenélve. A panderetta és gitár, vagy másoknál a trombita a leggyakrabban előforduló hangszer.

Az erkélyekről pedig repülnek a tarka papircsomagok, melyeket hosszú zsinóron dobálnak az elmenők fejére, a kocsikra, sőt (a mi valóban komikus) a festői terhüket czipelő szegény kopott szamarakra is, a kik egykedvű bölcs világmegevétessel fogadják a tréfát s ügetnek tovább, rázva tarka sallangos csengőiket s szállítva a két

oldalón függő narancsos, vagy zöldséges kosarat, vagy a magasra fölhalmozott, erősen megsarczolt, szép kis tortácskákat.

S míg az állatok elhaladnak a keskenyebb utcákban, a kapuk alá kell állani, mert nincs tér, hogy a járdákon haladni lehessen.

Amott zsvivaj támad, valóságos öntözködés s a férfiak szórják a tarka papirdarabkákat az elhaladó nők fejére. S ezek némelyike csak mosolyog hálásan, megelégedetten, mint a hogy a kitüntetést fogadni szokás; mások viszont úgy tesznek, mintha szabadkoznának e röpke özőn ellenében, pedig már előre is virággal díszítették hajukat, hogy a majdan reá hulló tarkaság alatt annál inkább olyan legyen, mintha viritó fák hullatták volna reájuk üde szirmaikat.

Kaczagás van amott; a gyermekek szaladnak s folyton kiabálják:

— Langa lo, langa lo!

A mi annyit jelent, hogy sikerült nekik valakinek a ruhájára vagy kalapjára fehér papirost vagy komikus rajzot feltüzni, vagy dobni, a mely figyelmeztető kiáltás és folyton erősbülő kaczaj mindaddig tart, míg az illető megtréfált észreveszi magát, és eldobja a reá akasztott gúnytárgyat.

Ismét egy csoport maszk halad el; s épen azért, mert csoportosan járnak, egyuttal koldulnak is.

Meg-megállanak egy-egy népesebb erkély alatt, s dalolva csörgetik a panderetta-t, aztán gyorsan megfordítják és kéregetve tartják oda a hallgatóság elé.

S csakúgyan számos ablakerkélyről dobálnak le nekik pénzt, mire ők újra, meg újra kezdik el hangversenyüket, míg végre az értékes zápor gyérülésénél tovább haladnak.

S mért koldulnak ezek? Talán jótékony célra?

— Igen, a saját jótékony céljaikra, hogy este annál tovább mulathassanak.

— S hát ezek a fekete bársonyba öltözött ó-spanyolok, a kik a legszebb jelmezt viselik, talán valamely egyesületnek a tagjai?

— Ezek a tanulók. S azt hiszi ön, hogy ezek nem koldulnak?

— De ezek mindenesetre valamely célra?

— Kétségtelenül! mentől nagyobb összeg jő be, annál szebb lakomát csapnak, és annál több vendéget hívnak meg reá. Szóval, ha ön csoportosan lát járni maszkokat, biztos lehet benne, hogy ezek mind koldulnak.

A másik járdán fiatal emberek haladnak el, s öntözködő készülékből fecscsentik a vizet a szemközt jövők arczába.

De most megharagudni semmiért sem szabad; minden tréfa jogosult, még akkor is, ha néha durvaságot rejt magában.

Például megtörténik, hogy a kisebb utcákban, a tarka papircsomagba rejtetten egyuttal kő is repül az átmenő fejére. Vagy az öntözködésre szánt friss, vagy illatos vizben, egyuttal oly anyag van, mely foltot ejt az öltözéken. De mi ez ellen a teendő? A rendőrség minden lehető esetben szemet huny, mert nem mer a néppel kikötni, mely egymásnak pártját fogja, s igen könnyen kész a „pronunciamiento“ midőn azután jaj az egyenruhásoknak!

Azt mondják, ez az oka, amiért Isabela királyné ez idén a farsangi bohóságokat nem nézte meg.

Ő is kilévén téve a megtisztelő durva tréfák egész seregének, ezeket akarta jó móddal kikerülni. Mert hisz különben a tettes úgysis mindig fedezve van a népáramlat által, amely alkalmat nyújt a tovaállásra.

Jellemző az andalauzokra; pedig Isabela királynét eléggé kedvelik itt s azt mondják, hogy Madridban is nagy pártja van.

A szűk utczákon át mindjobban közeledünk a Calle Szirpos felé, mely központja az elegáns világ bohóságainak.

Ide tart különben végre minden csoport, hol díszes nőkkel s jókedvű előkelő fiatal emberekkel van megrakva minden ablak-erkély.

A lent nyüzsgő tömegben két piros bársony maszk — sötétkék arczu — majom — vonja magára a legtöbb figyelmet; s amaz évenként megújuló „castillo“ (vár), mely elé öszvérek vannak fogva, s úgy vonják az utcán végig. A fönt álló várórség pedig dalol, aztán leszállva árulja a dalok szövegét, s római ércz-serlegbe szedi a pénzt és nagyon szívesen az adományokat is.

De a központnak is van egy más közös célja, s mind oda özönlik a Plaza nueva felé, melynek elegáns hôtéljei, a városháza, s egyéb épületei reggel óta kárpitokkal, s lobogókkal vannak díszítve, s fölállítva a fák körül ama sok lámpa, melynek célja alkonyattól éjfélig nappali világosságot szolgáltatni. Itt szól a zenekar egész délután, itt van gyupontja mind annak a népmulatságnak, melyet egész napon át elszórva az utczákon láthatni; sőt még több ennél: mert van megbámulni való is: t. i. ama elegáns kocsisor, mely farsangi körútját végzi a Plaza körül, s melyből a sevillai gazdag és előkelő világ bámul ki, a zajongó népre, s bámultatja magát úgyanezzel. A körbe lovaglók is vegyülnek, tarka maszkok ugrálnak föl a kocsik hágcsóira, s ingerkednek a bennülőkkel.

Közbe-közbe egy-egy viasz-gyümölcs bábfő vagy zöldág repül le a magasból, s elpattanva ezer tarka papirszeletkével bocsátja el a megtisztelt ifjú sötét ruháját, ki hálás szemmel pillant föl az

erkélyre, hol épen akkor iparkodik a szerető leányka elrejtekezni.

Az erkélyekre viszont czukorkák repülnek föl s vidáman fogyasztatnak el azonnal. De néha közönséges fehér babszemek is, mik jégeső gyanánt pattannak vissza az emeletek üvegtábláiról.

Midőn a kocsizás megszűnt, a Plaza n való élet annál zajosabb lesz. A zenekar változik, az elegáns világ elfoglalja a fizetéses székeket s gyönyörködik a zenében, a kivilágítás fényében, a vándorló maszkok csoportjaiban, a „Langa lo, Langa lo“ ritmikus kiáltásokban, az ezt kísérő nevetésben s a megréfált zavarában, a mindenütt ott lábatlankodó utcai gyermek csinjaiban; a viz, gyümölcs és mindenféle süteményt árulók festői csoportjaiban; a mézeskalácsot és ostyát kijátszó szerencse-gyerekek publikumában; szóval amaz egész farkaságban, zshivajban, mely egy déli népmulató kedélyvilágát fejezi ki.

S ezzel ellentétben az Alcázar még csendesebb, mint egyébkor. A királyné legbelsőbb termébe vonult, s alig pislog egy lámpa valamely kapu alatt. Az előtte való sétány-tér néptelen, a frissítőket szolgáltató bódé zárva, hisz mindenki mulatni ment. A szemközti templom is mintha árnyasabban rajzolódnék a sötétkék csillagos égre s csak néha-néha vetődik ide a távoli zshivaj egy-egy vidám hulláma; de visszapereg e mult nagyságukról álmódó két épületről, melyek egyikében a földi hatalom tört koronája, másikában pedig a királyok sirboltja van.

De mint a farsang bohóságai még egyszer föltámadnak egyetlen egy napra, a hamvazó szerdát követő úgynevezett „fazék-vasárnapján“ (mert ekkor t. i. a bálban édességeket tartalmazó nagy fazekat törnek össze) úgy e két komor épület is várja — a föltámadást.

A sevillai vásár.

A hires sevillai vásár (ugynevezett Feria) előestéje van s az egész vásárnak a váza már áll. Sőt több ennél, mert imitt-amott ki vannak már a kereskedők bódéi töltve s nem egy helyen lengenek a casilla-k (házacskák) szőnyegfalai; a szegény ambulans árusok vászon-sátrai is végig húzódnak már a fal hosszában s ezek a legkészebbek, mert a zagyván beléjük hányt czók-móknál úgy sem fognak egyébbel ékeskedni. Olyankor legjobb végigtekinteni egy készülődő sokaságon, midőn olyan még az egész, mint egy emelkedő goth-épület finoman áttört csipkézete s csak a nagyon is nyílt hézagokat betöltő diszitések hiányzanak.

Itt is megvan már az egész terv s egyetlen éjen át ki fog töltetni a hiányzó diszszel, csinnal, hogy a sevillai rang- és pénzelőkelőség számára egy rögtönzött szellős kis város emelkedjék, melyre ők már egész éven át örültek.

Ugy képzeljék önök, mintha egy kiállítási tér volna ez illatozó, virító akácok alatt. Csak-hogy megbámulni való tárgy nincsen, mert az el-árusítandók legnagyobb része csak játékszer, frissítők, sütemények, apróságok, szóval inkább is

csak ürügy, keresése a mulatságnak. A mi talán a „vásár“ czímet megérdemli, az a diszes téren túl, a karámokra osztott gyepes marha-vásár fog lenni, a hol már is lézeng néhány csoport és nyáj, de még nem mutatja föl az andaluziai híres szép fajokat.

A casilla-k, a sevillai gazdagok e házacskaí, hosszú sorokban egész utcát képeznek. Csak az „ayuntamiento“-nak, a tartomány képviselőségének nem fából rögtönzött valóságos háza, a többi üres váz fa-czölöpökből, vászontetővel s az egész az illető tulajdonosoknak — vagy bérlőknek — kell szövettel vagy szőnyeggel körülfalaznia s bebutoroznia. Nem egy „háziur“ segít nyugtalan örömeiben a kárpitosnak vagy asztalosnak munkájában, hogy holnap reggelre minden kész legyen; míg a szomszéd házacskáiban fölvirágozott haju úrnők inganak a könnyü nádkarszékekben s egyúttal figyelmeztetve utasítják a szobaleányt, hogy tisztára söpörje le a tarka, pálma-sásból font szőnyeget.

Szóval mindenki jelen akar lenni; mindenki látni akarja, hogy jelentkezik az a szellős tündérország, a nol négy egész napig fog tartani a mulékony, tarka, lepke élet.

*

Az éj bekövetkezett s már újra félre is vonta csillagsátorát e gyorsan támadt kis gyarmatnál. A vásár megkezdődött s már most naponta tekintünk szét, hogy milyen jelenetek ragadják meg legjobban figyelmünket.

A mi tegnap keret volt, az ma kitöltött, életteljes kép. Zajos, tarka, élénk, zagyva sip, dob, zongora, réztányér és zenekar s ezenkívül számtalan gyermek fülhasító játékzenéje tölti be mindennütt a levegőt. Ezenkívül beszédzsivaj és ordítás; mit leginkább azok idéznek elő, a kik vörös arcz-

czal, fölpuffadt nyakkal magyarázzák a bódé emelvényéről az odasereglett népnek az odabent látható csodákat.

A nagyobbbrész inkább az étházak felé tart, melyek föltűnő sokaságban egész hosszú utczákat képeznek; szépen, békésen egymás mellett, sejtelmük sem lévén ama közmondásról: hogy „két dudás egy csárdában meg nem fér.“ Itt ugyan megfér temérdek csárda egymás közelében! Természetes, hogy az étházak mindenikében bort is mérnek, legkivált a híres manzanilles-t és xeresi bort.

Felbokrétázott, felszalagozott fehér drapériák lengenek e helyiségek belsejéből hívólag s hosszú fehérén terített asztalok várják a szívesen látandó vendégeket.

Ez az utca azonban még nem elég, van egy más, a hol még olcsóbb, még népiesebb tavernák állnak s ezenkívül még egy sor, a hol már az utcán főzik az ételt, sütik a halat, rántják olajban a tészta-félét s az egyetlen terített asztalhoz (a kis bódé belsejében) a szó szoros értelmében erővel vonszolják be a vendégeket a cigányarczu vidéki andaluz nők.

Ép oly békésen, mint az étekházak, férnek meg egymás szomszédságában azok a játékosbódék, melyek egy egész hosszú utczákat képeznek s melyek olyannyira egyformák a sok pléh-sisak, pléh-kard, pandereta stb. csillogásától, hogy alig lehet megkülönböztetni egymástól.

Szemközt pedig a fák alatt ugyanilyen hosszú sorban foglalnak helyett a turront áru-lók; e mézből és mandulából készített kedvencz csemegéjét a spanyoloknak és az alantabb kirakott főtt babot, pirított borsót, mogyorót, áztatott földi mandulát, közönséges nyers makkot, mint csemegéjét a legszegényebb osztálynak.

A gyermekek nagyrésze andaluz jelmezbe van öltöztetve. A leánykák ugyanilyen virágos fehér mantilákkal a fejükön, tarka rövid szoknyában és vállfűzőben. A kis fiúk pedig testhez álló szük nadrágban és bársony ujjasban ama sajátságos, lapos, andaluz-kalappal a fejükön, melyet valamennyi „Gonero” is visel. Természetes, hogy a piros vagy kék öv-kendő sem hiányzik.

Az arczokon az ünnepi jó kedv obligát napsugara van, időtöltésük pedig a csevegésen kívül a csemegézés, mely a székre öntött boca-k (főtt rák-lábak) elfogyasztásából áll. Néhol azonban sem az utcai zongorát nem hallgatják, sem a rák-lábakat nem fogyasztják, de maguk zendítik rá a piano-t és hozzák mozgásba a saját lábaikat a castanuela ritmikus csattogása mellett. A sétálók megállanak a nyitott elejű casilla előtt, hogy a kecsesen hajlongó párokat megbámulják. Minél hajlékonyabbak, simábbak a mozdulatok, annál szebb a táncz. Néha pedig szilajságával mind jobban lelkesíti, ragadja a castanuela-csattogást, ez pedig viszont magát a tánczot. Madarat vélünk hallani, mely trilláz torkaszakadtából s majd viszont meggondolt öntudattal tartja meg a pauzákat és a ritmust oly szorosán: hogy szinte kihallik belőle a melódia is.

Odébb meg üres a kis ház, mert lakói már ott kocsiznak a fasorban, ama diszes fogatok egyikében, melyeket nemsokára úgyszólván az egész „társaság” követni fog s mely kocsizásban Izabella királynő is részt venne, ha nem utazott volna már el Sevillából. Sétakocsizás után kigyúl a mindenfelé elhelyezett lámpák gyöngyfüzére s csak ekkor kezdődik az igazi élet. A zene és táncz minden oldalról kihangzik; az utcákon tolongás van; a cirkuszok, színházak és látványos bódék hirdetői még jobban iparkodnak ordítani;

az állatsereglet előtt még jobban verik a rézdobot, úgy, hogy a szegény majmok is összerezzennek a nagy zajtól és csak habozva nyulnak az eléjük tartott mogyoró vagy mandula után, mintha ezekben is dinamitot sejtenének, oly gyanusan pislognak előbb az ajándékokra.

De meneküljünk e zsvajból, zajból a ganadera-k (csordák, nyájak) felé, honnan kaszált fű illatát hozta a szellő. Utunk ismét a casilla-k során visz át, hol egy-egy ide kivándorlott casino is egybegyűjtötte már vendégeit, ezuttal nőket is, mert a tagok magukkal hozták feleségeiket, leányaikat, meghívottjaikat. Az asilo hivatala még csendes, mert ilyenkor nem igen fog már senki házat bérelni. A San Fernando szegények házának alapjára foly be ugyanis a casilla-k bérleti összege. De annál éberebbek a sebészeti és rendőri casilla-k, ha netalán valamely cuchillada (kés-szúrás) vagy lopás adná magát elő. De e perczben egyik sem fordul elő, csak bámul és tolong a nép a kivilágított nyitott salon-ok előtt, mintha valamely „sánta ördög“ szedte volna ki az elzáró falakat az ő kedvükért.

Jól esik menekülni a kellemetlen tolongásból a nyílt mezőre, hol égnek a pásztortüzek, a lovak lehorgasztott fővel állnak fáradtan, a tehenek pihenve kérődznek s a kecskék, juhok csengettje, kolompja csak olykor-olykor szólal meg, ha egyet mozdulnak.

Valóságos magyarországi alföldi kép! Még a bogrács is ott lóg a parázs fölött, még a kifordított gubáju bojtár is ott sütkérezik az aranyfényben.

Kevésbe mult, hogy magyarul meg nem szólítom:

— Hová való kend?

— A hegyekből, a lesni provinciából.

Az andaluz nép.

Az andaluz nők legnagyobb része bájos és szép. Egész megjelenésükön természetes grácia és festőiség ömlik el; de képzettségük és fölfogásuk igen korlátolt. A férfiak vidámak, gunyolódásra hajlandók; de sokkal kevésbé a komoly foglalkozásokra. E nép olyan, mint némely kigyófaj; tarka, zománczos, de veszedelmes mérges.

A vallás, az erkölcs, a szentebb komolyabb fogalmak: ez mind a percznyi önérdek s a könynyelműségnek van alávetve; úgy hogy nem csoda, ha a gyér kivételek annál inkább ragaszkodnak azután a magukban föllállított — vagy talán a hajlamaikban nálunk született — ideálhoz; mert ilyen kivételek is vannak itt, a kik maguk belátják az erkölcs-világ tarthatatlanságát; de segíteni, változtatni senki sem bír.

Csak a multkor érték tetten a sevillai San-Isidoro templom rablóit. Ugyan melyik osztályból kerülhettek ezek ki?

Bizonyosan ama dologtalan ifjaktól, a kik az utczaszögleteket szokták elállni, vagy a terek valamelyik részén csoportosulni a hüvelykujjaikat a piros öv-kendőbe dugva, a lapos kalapot homlokukról hátra tolva s élénken társalognak egy-

más között, a mennyire tudniillik ezt a szájukban tartott szivarcsutka megengedi.

Hogy miből élnek? azt csak a foglalkozástalanok bünkrónikája tudná megmondani; mert az ő látható foglalkozásuk nem egyéb az aguardientes (pálinkás) boltok látogatásánál; meg a járókelők amaz ismeretes kötekedő bosszantásánál, a minnek neve „meterse con alguno“, a mi annyit jelent: mint akadémikuskodni valakivel.

E gunyolódó időtöltés úgy a férfiaknál, mint a nőknél igen el van egész Andaluziában terjedve, mert az a „nép-humor“-t képviseli. S kivált jaj annak, a ki a gyárból hazatérő szivaros-leányoknak utjába esik! Pedig szép csapat ez! Magasra föl-tornyozott, fölvirágozott haju vidám sereg! Munka után egy csöpp fáradtság sem látszik rajtuk, sőt alig várják, hogy haza érjenek s valamelyik barátnő házában patio-jában (udvarában), a pallillo (castagnetta) csattogása mellett tánczra kerekedjenek. De nem! Ez helytelen kifejezés, mert itt a táncz nem egyéb hajlongásnál s a pároknak egymást való ügyes kikerülésénél s ezt az öregek is szívesen elnézik a patio-ban, ha a májusi „kereszt“ előtti imának vége van.

E „kereszt“ ugyanis a háznál fölállított kis oltár, melyet a fiatalok állítottak és koldultak össze s e vallásos ürügy mulatságul szolgál nekik azután az egész hónapon át. Mulatság és tréfa itten hát a főczél s még az elkerülhetetlen munkát is nagyobbrészt úgy osztják be Andaluziában — óra- vagy darabszámra — hogy azért maradjon idő a szórakozásra is, mert egész napjokat nem szeretik lekötelezni. Még a cselédség nagy része is csak „bejáró“ a közép osztálynál. A faczér cselédeket gyakran látni az „escribiente“ (írnok) előtt, kis asztalkáját valamely kapu alá vagy az utczára

állította ki s lassan, figyelemmel körmöli a diktált levelet.

De a piaczról hazatérő asszony is leül néhány percze a kliensek számára odakészített székre, hogy „haza“ valamely szomszéd provinciába — egy rövid üzenetet meneszsen az escribiente tudományának s a fizetendő egy reálnak jóvoltából, mert itt bizony ritka nő tud írni.

Nevezetes személy tehát az „escribiente“, a kinek e néven sok családi titok rejtett kulcsa jön a kezébe s visszaélhetne vele, ha épen akarna, de még sem teheti, mert épen az a titoktartás a kenyere. Közvetít ugyan szállásokat is, meg holmi apróbb adás-vevéseket, azonban mint a neve is mutatja, mégis csak főfeladata az írás: a levelek, a folyamodások; és hiába csalja be az „aguardiente“ (pálinka) boltos, vagy a frissítőket mérő kofa egy-egy pohárkára, még sem tudnak belőle egyebet kivenni holmi czélzatos félszavaknál, a melyeket egy-egy szemhunyorítás erősít meg — ivásközben.

Az öszvér-hajcsár is e társaságba vegyül egy pillanatra, mely pihenés alatt a szegény zaklatott állat is kifújhatja magát egy kicsit, megrázva a sok csengőt, csörgőt, bojtot, czifra, tarka sallangot, úgy hogy egyet libben a kettős-kosár az oldalain s annál könnyebben libben, mert végre üres lett pár órára. Oly nagy szerepet játszanak e teherhordó öszvérek és szamarak a nép életében s annyi családot segítenek föltartani fáradhatatlan türelmükkel, hogy lehetetlen őket legalább mint kiegészítő staffage-t föl nem említeni.

Korán reggel már látni őket az utczákon s ekkor avult öltönyü pékek mennek velük házról-házra, ugyanazok, a kik szabad óráikban lelkesülten olvassák a Castelar Emil beszédeit, este pedig ott ringanak ama kaszinók zsőlyeszékjein,

melyeknek eleganciája olyan hangosan hívja ki az onnan kizárt nők irigységét. Az a háziúr, a kinek szakácsnője reggel kenyeret vásárolt az ambuláns péktől, most kezét fog e csinosan öltözött iparossal s egyetértőleg vagy olykor vitatkozólag beszél vele a politikáról.

S ilyen műveltebb iparos sok van itt, ki például a szurtos kaptafát olykor-olykor félretéve, pihenésül érdekes, tudományos könyvet fog a kezébe s elmerül kedves tárgyába — a csillagászatba. Később azután átöltözik s résztvesz a kávéházak társaságában, dicsekedve, hogy milyen kellemes a munka és a szórakozás között eltöltött élet!

A kereskedők soraiban is vannak hasonló hajlamu egyének; de nagyrészt sokkal műveletlenebbek, mint például nálunk s lépten-nyomon kitűnik az andaluz felületességre és a könnyelműségre való tartalmatlan vidámság. A ragyogó ég, a mosolygó föld okozhatja ezt; meg az az általános megelégedés amaz egyenlőségi érzetből is támad, mely a demokrata irányu Spanyolországban annyira ki van fejlődve.

Az urasági cselédek például kalaplevéve segítik be a gazdájukat és annak családtagjait a hintóba; de ha az ur valamely hanyagságért kissé türelmetlenebbül feddi meg a szolgáját, ez rögtön így felel: „Velem így ne beszéljen! Csak oly caballero vagyok, mint ön; az én elődeim csak úgy segítettek a mórokat kiverni az országból, mint az önéi. Fizessen ki és elmegyek!”

S csakugyan képebb volna tüntetése közben éhen halni, mint a szerinte igaztalan és szigorú bánásmódnak magát alávetni. De a tüntetésre alig kerül a sor; pár jó szó, néhány szivar gyorsan helyre állítja a békét; s a világ előtt újra az alázatos szolga emeli a czimeres hintóba gazdáját.

A női cselédség türelmesebb; csakhogy en-

nél meg az a szokás van, hogyha valami nem tetszik, minden további szó nélkül a faképnél hagyja urnőjét: s este már ott sétál hosszú rojtu, élénk virágu nagykendőjében a Calle Sierpes kivilágított boltjai előtt valamelyik barátnője karján és nevetgélve bírálgatják a járókelőket.

S akad is e részben elég dolguk, mert itt hemzseg esténként az egész elegáns és nem elegáns világ. S csak akkor némulnak el tiszteletteljesen a jókedvű bírálgatók, ha torero-k haladnak el mellettük; ezek lévén az általános bámulatnak sérthetetlen tárgyai. A torero (bikaviador) különösen ama kis czopfról ismerhető fel, melyet simára nyírt fejének hátulsó részén visel s mely arra szolgál, hogy a szerepléskor föltűzni szokott hagyományos fejdísz e hajfonathoz erősítsék. Néha tüntető büszkeséggel szabadon viseli a sétáló torero a hajfonatot, néha pedig félig a kalap alá rejt, de mindig csak úgy, hogy azért elárulja az irigyelt foglalkozást. Többi öltözetük rendesen az andaluz népviselet; a lapos kalap, a rövid ujjas, az alóla előkandikáló színes övkendővel.

A híres matador-ok többnyire bársony-ujjast viselnek s hogy őket meglássák, néha csődület is támad egy-egy helyen. Az elégedett Garciát különösen ismerik a koldusok is, mert ő bőkezű úgy a szegények, mint a gazdagok iránt. Előadás után rendesen megszokta vendégelni barátait és az impresariót. Mazantini uri családból való s arisztokratikus hajlamokkal bir, azért nem is hordja a rendes toreroi öltözetet, de elegáns szalon-ruhában jár s nehéz arany lánczot visel, melyet különösen megbámulnak rajta.

Igy függ minden szem érdeklél a torerokon s ők viszont: „kivívott“ dicsőségüknek problematikus magaslatáról néznek végig a czirkuszok lelkesült közönségén, melynek tarka hullámai: az

arisztokrácia, a középosztály s a nép mozaik-szerű egysége: magába foglalván a tengerészeket, földműveseket, gyári munkásokat, napszámósokat, koldusokat, naplopókat s ama számtalan elnevezést viselő embereket, a kik a szorgalom és henyélés által képezik amaz alig észrevehető apró rétegeket az emberi társadalomban, melyek hasonlóak a víz rezgéséhez a tengeren.

S vajjon eszökbe jut-e ilyenkor a toreroknak, hogy az egész gyülekezetben alig foglalkozik valaki a közjóra nézve haszontalanabb dologgal, mint ők maguk, az irigyeltek.

Granáda.

Régi álmom! Spanyolországban még fenálló emléke az elűzött móroknak. Hol büszkén emelkedik az Alhambra, s felvezető útján összeborulnak a fák, úgy, hogy még a nyári legragyogóbb, legtikkasztóbb napsugárt sem eresztik át ez árnyon, mely rejteni, földni akarja a régi mult idők vérengző jeleneteit.

Hol most is arab nevet visel egy-egy utca, egy-egy városrész, vagy havas csúcsa, s a bennlakó éppen annyi gyűlölettel gondol az elűzött népre, a mennyi kegyelettel őrzí annak emlékeit éppen talán csak nemzeti büszkeségből a győző, a legyőzöttét.

Igen, ez mind úgy van; csakhogy a ki nagy előszeretettel, élénken túlterhelt képzelődéssel jő ide, az kissé csalódik, és lehangolódik, mert nem oly zománczos, nagyszerű az egész, mint a képzelődés káprázata.

Granáda inkább is egy régi német, mint spanyol városhoz hasonlít; lejtősen futó szürke háztetőivel, melyek azonban helylyel-közzel csak az újak közé vannak ékelve, másutt pedig egész utczákat képeznek egyszerű falaikkal, melyek nem oly nyitottak, mint alsó Andaluziában, hogy minden

oldalról beereszszék a folytonosan enyhe levegőt, de inkább is a télre számítottak, melyet folyton emlékezetükbe idéz az ittenieknek a Sierra Nevada, ez a több csúcsu havas hegyláncz, mely fehéren emelkedik az üde, zöldség és a zuhogva siető Genil víze fölé.

E perczben a folyónak partja nagyon élénk: mert vásár van.

Az ország minden részéből ide sereglettek, hogy a „Corpus“-i vagyis urnapi körmenetet lássák s az ezt követő ünnepélyekben részt vegyenek. Maga a körmenet sem felel meg nagy hírnevének. Jönnek a Giganteok (óriások) és Enan-ok (törpék) azaz két-két lárva-fejű s tarka mezbe öltöztetett alak — mórok paródiája — melyeket a benrejlő emberek és gyermekek mozgatnak.

Ezeket követi a Tarasca, egy sárkányon ülő mechanikus nőialak. A szörny tátott szájából koronkint füstöt lehel s az egész a bünt ábrázolja.

Hat ló vontatja a régi üveges hintót, melyben egykor a „katholikus király“ (San Fernando) követte a szentséget a körmenetnél, hálát adandó a mórok szerencsés legyőzéseért.

Ó-spanyolosan öltözött városi tisztviselők, papság és örök haladnak a felállított katonák sorfala között. Hozzák a „sagrario“-ba tett Szentséget, melyet az öreg püspök követ s ez után egy diszes zsölyeszéket visznek az apródok, hogy ha elfárad, hogy kipihenhessen; mialatt a proccesszió gyakran megáll s a zenekarok felváltva hangoztatják Eslavanak vagy más előkelő spanyol templomi zeneszerzőnek darabjait.

Az egyes parochiákat egyes kereszt jelzi s lengenek a zászlók az árva gyermekek hosszú sora fölött, melyeket a [czéhek és hermandad-ok (vallásos egyesületek) követnek s vezetik ama

fehérbe öltözött koszorus fátyolos leánykák, melyeknek itt „angyalkák“ az elnevezése.

Zúgnak a harangok, a föld tele van szórva füvel és a többnyire fehér-pirossal szőnyegezett erkélyekről hull a virág az elhaladó Szentségre, a diszesen öltözött nők apró kosárkáiból. A menet a mise után a katedrálból indult s áthaladva a Viva ramblan (a város e főterén) végzi körutját a városon keresztül, hogy a székesegyházba visszatérjen.

A Viva rambla közepén rögtönzött kápolnaszerű emelvény áll melynek oszlopai között egy szentségtartó ragyog s az ünnep kezdete az, hogy e teret Urnapjának előestéjén fényesen ki-világítják.

Urnapján s azután következnek a többi ünnepek. Imák, séták, vásár, bika- s kakas-viadalok, hangverseny az Alhambrában, táncz stb.

Az Alhambra csendjét zaj veri föl. Meg-elevenednek az egymásba fonódó csodálatos reliefek az ódon falakon, mintha remegne e kő-lombozat a melódia és összhang varázshatalmu szellőjében. Csak az a kár, hogy egy ilyen szépen ékített hajlékot ismét egy csoport kopár, elhanyagolt fal követ s a szép az enyészettel, a gondatlansággal nagyon is összevegyül. Az „oroszlánok udvará“-ban a kút közül tizenkét kutyanak is beillő tizenkét oroszlán áll.

Sima fejükről sok helyt már letöredezett a fül; s csak úgy van rögtönözve, malterrel ismét oda tákolva. A „nővérek szobája“ azonban sértetlen. Ép még az a két egyforma, nagy fehér márvány-lap is, mely az előcsarnokban majdnem küszöbéül szolgál ama két lakószobának és hálófülkének, mely egymással szemközt ikernek is beillik, egyenlősége által.

A mór királyok és királynők fürdőinek azon-

ban már kitöredeztek magas kupoláiból a tarka üvegek; s most a virágszerű üres nyílásokon szabadon zuhoghat be az eső és ragyoghat be a csillagfény. Onnet Johanná-nak börtönét most is erős vas-rács őrzi; de kedvelt tartózkodási helyéről (az egykori mór királynők öltözőjéből) most is oly szép és szabad a kilátás, hogy egyaránt mosolyog az, a ki nézi; és mosolyog oda künt a lejtősen épült város, a zöld ligetek, a havasok, az Alhambrához tartozó illatos kertek és maga a ragyogó égbolt, mely szeretettel borúl az egész képre.

Lent egy árnyas udvar kútjában még folyton ott sötétlenek ama rézbarna foltok, melyekről azt mondják, hogy a lemészárolt Abencérage-ok örökre oda száradt vérfoltjai lennének.

Gyönyörök e csarnokban emez aranyos, kék és piros arabeskek, csak az a kár, hogy utánzatok, mert az eredeti lekopott. S ennél értékesebb amaz egyszerű szürke hajlék, mely kuszált arabeszk-fonadécai között számtalan mondatot rejt a koránból.

De a sajtáságos betűk most e perczben itt olyan érthetetlen titkot képeznek, melyet el nem árul még a „titok“ szobája sem; pedig itt csak sugni kell az egyik sarokban valamit, hogy a szemközt álló azonnal meghallja a másikon azt, a mit odaát mondtak.

S általában olyan titok, olyan rejtély az egész Alhambra, hogy annak most már csak egy részét ismeri a történet. Mert ki tudna számot adni minden szivdobbanásról, könnyről vagy mosolyról, mely egykor itt e falak között egész világa lehetett egy-egy életnek, de a történetre nézve jelentéktelen és — elfeledett.

Ilyen elfeledett ama sok elzárt lemondó élet is, mely egykor itt e város másik végén a

„Cartuja“-ban (Karthausi kolostorban) folyt le. Most már csak ama szép, gazdag templom látszik, mely imáinknak színhelye volt. Az egyszerű nagy ebédlőterem falazott padkáival s ama szószékszerű ablakokkal, honnan még evésközben is lehangzott az Isten ígéje.

Sok nagy kép ábrázolja a folyosókon e szerzet mártirjainak végét; a gazdag sekrestyében pedig egész sora a mesterművü szekrényeknek tanuskodik arról, hogy nemcsak a halálban, de az életben is voltak e szerzetnek mártirjai.

Annyi türelmet, gondot, figyelmet, pontosságot és a tárgyba való merülést valóban csak az fordíthat valamely kézműre, a kinek már az életben egyebe sincs a foglalkozásnál, mely kárpótol neki minden egyéb örömet.

Oly szépen vannak egymásba illesztve az elefántcsont, ébenfa és aranyozott ezüst, hogy az egész csak egy megtestesült gondolatnak látszik s beszédében tanuskodik arról, hogy készítőjének, ama rég elporlott szegény szerzetesnek, milyen hosszú időn át egész lelkét betöltő legkedvesebb eszméje volt.

S nemcsak e szekrényeket, de a templom ugyanily művü belső ajtaját is ő készítette.

Sok érték van itt összehalmozva a Sagra-rioban; úgy a falakba illesztett agath-kő keverékü lapokban stb. s becses ama szép madonnapkép is, mely Alonzo Cano műve és az egyik oldaloltárt ékíti. A kolostor kertje igen terjedelmes, de el van hanyagolva.

De nincs elhanyagolva a San Juan de Dios sírja, melyet az ugyanily nevű szerzetesek őriznek a templomuk feletti camerin-ben.

E „szobácska“ összehalmozása a fénynek, az értéknek és kegyeletnek. Azt mondják, hogy Rómában sincs ilyen gazdag reliquarium.

Kétszáznál több ereklye van itt a szent testén kívül, mely ezüstkoporsóban nyugszik, diszítve a tizenkét apostol ezüsből készített alakjával, melyeket azonban csak némely alkalommal helyeznek oda, mint Prágában a Nepumoki szent János koporsója körül állókat; csakhogy a prágaiak nagyobbak.

Az Üdvözítő tövis koronájából egy tövis, szent Felicián egész csontváza, több szentnek a koponyája, számtalan apró ereklye képezi ez aranyozott reliefes szobának megbecsülhetetlen szellemi kincseit.

Megszólal a harang. Odakünn a nap aranyozza az Alhambrát, melynek egykori mecsetjében szintén oltárt emeltek a katolikus királyok.

Ellentétes áramlat kavarg a légben, mintha a mór falakról és a templomok csillogó keresztjéről még folyton küzdő eszmék, ellentmondásos hangulatok lengenének.

Csak a Sierra Nevada áll semlegesén nyugodtan, fehérén, mindig egyformán; mintha csillogó havas csúcsai azt mondanák: „Egy az Isten, bár mi néven nevezzük is őt s elenyészhetetlen oltára a természet!”

TARTALOM.

	Lap
Spanyol utczai élet	3
Bika-viadal	12
Műkedvelő torerok	19
Sevilla	27
Semana santa	33
A farsang Sevillában	40
A sevillai vásár	47
Az andaluz nép	52
Granáda	58

